

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: У Подгорици одржани овогодишњи регионални сусрети представника пензијских фондова земаља некадашње СФРЈ

**ГОВОРНИ АУТОМАТ
0-24h: 0700/017-017
по цени локалног
позива
или: 011/30-60-680**

ОДРЖИВОСТ ПЕНЗИЈСКИХ СИСТЕМА КАО ПРИОРИТЕТ

ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР:

Драгана Калиновић

**ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:**

Милена Јовановић

РЕДАКЦИЈА:

Булевар уметности бр. 10,
11070 Београд,
e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2017-437
факс: 2017-437

**РЕДАКЦИЈА ЗА
ВОЈВОДИНУ:**

Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад
021/487-7754,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail:
miroslav.mekterovic@piovoj.rs

ШТАМПА:

Штампарија
Службени гласник

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2017-437

Рукописи и фотографије
се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

Почело зимско рачунање времена

**Већина људи радује се преласку
на зимско рачунање времена
јер се казаљке померају
за сат уназад и тог викенда
добијамо сат времена више
за спавање**

Померање часовника, односно прелазак на летње и зимско рачунање времена, код нас је први пут уведено 27. марта 1983. године. Од 1995. године казаљке на сатовима су померане у последњој седмици септембра на основу одлука које је доносила влада, а 2006. је донет нови закон у тој области и летње рачунање времена је усклађено са Европском унијом.

У свету службено време се помера унапред у позну зиму или рано пролеће, а враћа уназад у јесен, најчешће за један сат, али тачан број сати и датуми измена одређују се на локалном нивоу и подложни су променама.

Померање казаљки у западној Европи уведено је почетком седамдесетих година, са образложењем да се тиме продужава дан, омогућује уштеда у потрошњи електричне енергије, повећава продуктивност, побољшава прилагођавање људи и радни дан чини ефикаснијим. Све европске земље користе летње време, а датум померања казаљки различит је од државе до државе. На северној хемисфери летње време почиње последње недеље у марту или прве недеље у априлу. Померање времена се у већини земаља обавља у ноћи између суботе и недеље

да не би изазвало веће проблеме за радно становништво.

Прелазак на летње и зимско време први пут је забележен 1916. године у земљама на северу Европе, а до сада је уведен у око 70 држава, углавном на северној хемисфери.

Од 2002. године земље ЕУ, као и остале државе у Европи, одредиле су да почетак летњег времена буде последње недеље у марту, а завршетак последње седмице у октобру. Исланд је једина европска земља која не помера сатове.

На јужној хемисфери почетак и крај летњег времена је обрнут у односу на северну, а већина модерних рачунарских оперативних система има могућност аутоматског преласка на летње рачунање времена.

Израел је, примера ради, до пре неколико година мењао летње време различито од остатка света, због посебног лунарног календара, па већина рачунарских система није могла да прелази на израелско летње време.

Поједини астрономи су против померања казаљки и вештачког продужења дана, макар се то правдало и економском рачуницом, док неки лекари сматрају да померање сата није добро за људски организам јер му је потребно око месец дана да се прилагоди разлици у рачунању времена. Чак је и Светска здравствена организација понедељак, први радни дан након померања часовника, прогласила „најдепресивнијим даном у години“. Стање у које упада људски организам названо је „сезонски афективни поремећај“, а он изазива 50 одсто мање ефикасности јер је људима тешко да се навикну на ране ноћи, мањак енергије и мањак мотивације.

В. Анастасијевић

ПОДГОРИЦА ДОМАЋИН ОВОГОДИШЊИХ РЕГИОНАЛНИХ СУСРЕТА ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА

Одрживост пензијских система као приоритет

Упоредо са развојем система пензијског и инвалидског осигурања оснивале су се и развијале институције за његово спровођење, које су у земљама учесницама ових сусрета деценијама биле идентичне, а сада доста сличне, нарочито у проблемима који у свакој држави настају као последица ослабљених националних економија

На традиционалним сусретима представника пензијских фондова земаља бивше СФРЈ, који су ове године одржани у Подгорици, највиши руководиоци пензијских фондова и стручни сарадници разговарали су о пензијским системима својих земаља, о проблемима у реализацији билатералних споразума о социјалном осигурању, као и о стварању објективних предуслова за електронску размену података и докумената о осигураницима и корисницима. Постигнути договори и закључци врло брзо ће се одразити на бржи и једноставнији начин остварења права из пензијског и инвалидског осигурања осигураника који имају стаж у две, три или више земаља бившег југословенског региона.

Сусрети представника пензијских фондова одржавају се сваке године у циљу развоја и унапређења међусобне сарадње и обезбеђења предуслова за даљи развој квалитета услуга осигураницима и корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања. Све државе бившег југословенског региона имају међусобно потписане билатералне споразуме о социјалном осигурању, чије је постојање неопходно, имајући у виду велики број корисника који су свој пензијски стаж остварили радећи и плаћајући доприносе у две или више држава. Међутим, земље региона нису стале само на потписаним споразумима, већ се, по речима Зорана Пановића, директора Завода за социјално осигурање Републике Србије, активности на решавању искрслих проблема и неусаглашености решавају у континуитету, на радним скуповима, саветовањима и наменским састанцима који се организују

често, односно кроз конструктивну међудржавну и међуфондовску комуникацију, као што је и овај сусрет.

Прва тема на овогодишњим сусретима, којој су присутни посветили велику пажњу, јесу основна обележја и специфичности пензијских система сваке земље. У свим земљама реформа пензијског система је или недавно спроведена или се очекују нове мере и закони у наредних неколико месеци, тако да је размена основних информација и реалних или очекиваних ефеката изазвала посебно интересовање учесника. Иако се из излагања могло закључити да су директни услови за остваривање права различити, суштински проблеми и тешкоће готово да су идентични за сваки пензијски систем. Ни један пензијски систем нема финансијску независност и стабилност на том нивоу да може из редовних прихода, односно наплаћених доприноса, да обезбеди у целини потребна средства за исплату пензија. Истовремено, свуда присутна неповољна демографска структура и убрзано старење становништва, с најавом повећаног броја пензионера у блиској будућности, диктира неопходност извесних реформи и прилагођавања законских решења, како би пензијски системи могли обезбедити финансијску независност и дугорочну одрживост. У првом реду, ове промене се односе на подизање граница живота и стажа као услова за остваривање права на старосну пензију.

Систем пензијског и инвалидског осигурања, по речима Душана Перовића, директора црногорског Фонда ПИО, представља једну од виталних функција свих модерних земаља света. Основа на којој он почива не

говори само о уређењу земље и финансијским аспектима његовог функционисања, већ и о степену бриге државе о грађанима који остварују неко од права из ПИО.

Проблеми који се у другим државама региона одражавају на пензијски систем, као што је смањење броја запослених, повећање броја пензионера, демографска слика стварности и њен одраз на блиску будућност и слично, по мишљењу Драгане Калиновић, директорке РФ ПИО, присутни су и у Србији, што неминовно упућује на потребу даљег дограђивања пензијског система. Без обзира на све, пензије се у Србији исплаћују и усклађују редовно, а Влада проналази начине да пензионерима са најнижим приходима исплати и одређену новчану помоћ и тиме се недвосмислено доказује као социјално одговорна према суграђанима.

Пензијски системи су места на којима се преламају сви проблеми економске кризе, мишљење је црногорског министра рада и социјалног старања, Предрага Бошковића, а сусрети највиших представника пензијских фондова и размена њихових идеја, мишљења и искустава, могли би бити основ који ће земље регије довести до стабилности.

Конкретан ефекат овог сусрета носилаца обавезног социјалног осигурања и постигнутих договора, званичних закључака и усаглашености биће брже и једноставније решавање по захтевима осигураника, јер ће се електронском разменом података знатно скратити време потребно за потврђивање стажа у другој држави, а тиме ће се елиминисати основни разлог због кога се у претходним периодима каснило са доношењем решења.

Ј. Т.

НА ДНЕВНОМ РЕДУ СКУПШТИНЕ НЕКОЛИКО МЕЂУНАРОДНИХ КОНВЕНЦИЈА

Важни споразуми у области социјалне заштите

Пред посланицима Скупштине Србије налази се неколико конвенција из области социјалне заштите. Потврђивањем Конвенције о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења, према речима потпредседника Владе и министра рада, запошљавања и социјалне политике, др Јована Кркобабића, биће повећана сигурност у тим поступцима, а већем броју деце без родитељског старања, која не могу да буду усвојена у земљи, биће омогућено да остваре право на живот и развој у другој држави. Од 2006. до 2012. године годишње је било 11 међународних усвојења.

Образлажући пред посланицима разлоге за потврђивање те конвенције Кркобабић је рекао да је она у складу са Уставом Србије и да ће њеним усвајањем бити повећана сигурност у поступцима међународног усвојења. Потврђивањем овог документа установљавају се мере сигурности којима би се спречила отми-

Др Јован Кркобабић

ца, продаја, искоришћавање деце, спречио притисак на биолошке родитеље.

Према речима министра, Конвенција обавезује земље у којима је дете усвојено да предузму мере после усвајања, а након процене централног органа те државе, уколико је угрожено право и сигурност детета, оно може бити одузето од усвојитеља и дато на старатељство, дато другој породици на усвајање или враћено у земљу, ако је то најбољи интерес детета.

Конвенција већ има велики број ратификација у европским државама, али и у Кини, САД, Русији и битно је да то учини и наш парламент, јер би се тако Србија укључила у породицу држава које тесно сарађују у међународном усвајању. Одређене државе, државне институције и агенције које реализују међународно усвојење добиле су високу оцену, а Србија прати развој детета преко извештаја агенција или одласком у земље усвојења, рекао је министар.

Пред посланицима је и потврђивање Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, које је такође битно пошто је насиље над женама и у породици друштвени проблем и у нашој земљи.

Према подацима Центра за социјални рад, у 2012. години регистровано је 9.325 жртава, од тога се 95 одсто насиља догодило у породици. Центар за социјални рад има 6.000 регистрованих починилаца, а 70 одсто насиља је учињено према деци мушког пола.

– У светлу приближавања Србије ЕУ треба истаћи да је Европски парламент крајем фебруара ове године усвојио ту резолуцију и позвао све чланице Европске уније да обаве ратификацију – истакао је Јован Кркобабић.

Приредила: Ј. Оцић

Споразуми са Канадом и Луксембургом

Потпредседник Владе и министар, Јован Кркобабић, позвао је посланике да потврде и Предлог Закона о потврђивању Споразума о социјалној сигурности између Србије и Канаде, као и Предлог Закона о потврђивању Споразума о социјалној сигурности између Србије и Великог Војводства Луксембург. Када је реч о Споразуму са Канадом, ради се о стандардним решењима и принципима о једнаком третману држављана у области пензијског осигурања. Ратификацијом тог споразума била би омогућена непосредна исплата стечених давања у земљи у којој осигураник има пребивали-

ште, сабирање периода осигурања навршених у обе земље, принцип осигурања који омогућава да терет давања сноси држава чији је осигураник држављанин. – Значајни ефекти могу се очекивати у области ПИО, у случају повреда на раду и професионалних повреда. Овај споразум омогућава грађанима који су радили у иностранству да лакше остваре права и да их користе у Србији – истакао је Кркобабић. Споразум са Луксембургом идентичан је као са Канадом, додао је министар и прецизирао да он додатно регулише здравствену заштиту грађана Србије који раде у тој земљи.

РЕПУБЛИЧКИ ФОНД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ

Нове основице

За грађане који сами плаћају допринос за пензије, од уплате за новембар 2013. важе нове основице осигурања које су у односу на претходни период ниже за 0,97 одсто (због усклађивања са кретањем зарада у претходном кварталу).

Заинтересовани могу да се одреде за једну од 13 основица осигурања, независно од стручне спреме коју имају. По Закону о доприносима за обавезно социјално осигурање, нај-

нижа основица износи 35 одсто просечне републичке зараде из претходног тромесечја, што је 21.210 динара, а највиша пет просечних плата, односно 302.995 динара.

Допринос за ПИО је 24 одсто, што значи да ће се месечни издатак кретати у распону од 5.090,40 до 72.718,80 динара. Ови износи примењиваће се за уплате доприноса за новембар и децембар 2013. и јануар 2014. године.

Г. О.

Увид у кретање предмета

Фонд ПИО је још 2010. године, укључујући се у пројекат е-говернмент (примена информационих технологија у државној управи и локалној самоуправи), увео два сервиса за проверу података преко интернета. Сада се ради на још једном новом сервису за грађане.

– Увелико припремамо сервис који би требало да заживи већ следећег месеца, главне предрадње су обављене. Увођење тог новог сервиса је практично наставак пројекта из 2010. године када су почели са радом сервиси за послодавце који омогућавају да се преко портала РФ ПИО (www.pio.rs) провери исправност и изврши прелиминарна контрола података из М-4 и М-4К фајлова, који се односе на зараде запослених и доприносе за пензијско и инвалидско осигурање, и сервис за осигуранике који омогућава да се уз издати пин код (приступну шифру) стекне увид у личне податке из матичне евиденције Фонда (све најважније чињенице у вези са радним стажом и плаћањем доприноса) – каже Владимир Милошевић, в. д. директора Сектора информационих технологија у РФ ПИО.

Преко новог сервиса ће свако ко жели моћи да сазна податак докле се у процедури остваривања права на пензију стигло, односно где се налази предмет, уколико је будући корисник пензије поднео захтев за пензију.

– Овај сервис ћемо унапређивати, али ће у самом старту сви који су поднели захтев у филијалама централне Србије моћи да виде стање предмета, а затим ћемо прикључити и одељење у коме се право на пензију остварује по међународним уговорима (за осигуранике који су поред Србије радили и у иностранству), а потом и Војводину – об-

јашњава Ђорђе Танкосић, помоћник директора за ИТ у Сектору за остваривање права из ПИО у Фонду.

Да би могли електронским путем да добију информацију о томе где се налази њихов предмет, грађани ће морати да имају пин код који се издаје на шалтерима свих филијала Фонда, и може да се преузме већ при подношењу захтева. Сви они који већ поседују пин за коришћење постојећих сервиса, помоћу исте приступне шифре моћи ће да користе и нови сервис.

Иначе, од јуна 2010. до данас укупно је издато 39.146 пин кодова, при чему је највише приступних шифри издато у Београду (16.901) и Новом Саду (3.201). У панчевачкој филијали Фонда ПИО 1.816 грађана преузело је пин код, у Нишу 1.623, у Зрењанину 1.232, у Крагујевцу 1039, Лесковцу 1.199, Суботици 777, Смедереву 889, у Ваљевоу 702 осигураника итд. Осигуранници подносе лични захтев на шалтеру филијале или службе филијале Фонда ПИО да би добили приступну шифру, а након спроведене идентификације издаје им се пин код. Поред личног захтева могуће је још и преузимање преко опуномоћеног лица, а на основу овереног овлашћења.

Од априла 2010. године до сада и око 18.630 послодавца проверило је своје М-4К фајлове преко сервиса Фонда ПИО.

Ј. Оцић

Међусекторска сарадња: Немања Стамболић, Ђорђе Танкосић, Владимир Милошевић, Драгољуб Мићевић

Од Електронског центра до Сектора ИТ

Сектор информационих технологија Фонда ПИО настао је из некадашњег Електронског рачунског центра (ЕРЦ). У службу социјалног осигурања електронска обрада података уведена је још давне 1971. године с циљем обраде пензија на подручју целокупне Републике Србије и ради спровођења послова матичне евиденције (тадашњи Центар за механографију). Јула те године пуштен је у рад први рачунар UNIVAC-9400, што је представљало почетни корак у правцу аутоматизације пословања. Од овог периода до 1986. године број корисника пензија и активних осигураника се удвостручио, а амасовљавање података само је показало колико је неопходно технолошко унапређивање.

Дани разговора са Мађарском

Дани саветовања током којих ће стручњаци из мађарског Завода за социјално осигурање и Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање пружати бесплатну правну помоћ особама које остварују права из ПИО применом међународног уговора у области социјалног осигурања закљученог између наше земље и Мађарске, одржаће се у Бачкој

Тополи, у просторијама Службе Филијале пензијског и инвалидског осигурања Суботица (Маршала Тита бр. 51), 5. новембра ове године од 9 до 17 часова и 6. новембра од 9 до 15 часова.

Осигуранници који имају стаж навршен у Србији и Мађарској и корисници права из пензијског и инвалидског осигурања остварених применом конвенције о со-

цијалном осигурању, као и други заинтересовани, треба обавезно да пријаве учешће и закажу термин доласка на бројеве телефона 021/4877-563 и 021/4877-545, радним даном од 8 до 15 часова.

Приликом доласка треба да понесу сву документацију којом располажу у вези са осигурањем, као и личну карту или пасош.

М. М.

САВЕТОВАЊЕ О ПОДСТИЦАЊУ ЗАПОШЉАВАЊА ОСИ – ИНВАЛИДА РАДА У СУБОТИЦИ

Успостављен добар правни оквир

У организацији Савеза инвалида рада Војводине и суорганизацији Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, у Суботици је средином октобра одржано саветовање на тему „Подстицање запошљавања особа са инвалидитетом – инвалида рада“ и „Утврђивање репрезентативности Савеза инвалида рада Србије и Војводине“.

Поред чланова извршних одбора Градске организације СИР Суботице који су, предвођени председником Станком Нимчевићем, били одлични домаћини и чланова ИО СИР Војводине, скупу су присуствовали Божидар Цекић, председник СИР Србије, Стана Свиларов, председница СИР Војводине, и бројни представници институција са свих нивоа власти, од републичке до локалних. У раду саветовања учествовали су и Славко Имрић, директор Покрајинског фонда ПИО, Чедомир Француски, заменик директора ПФ, др Милорад Орловић, начелник Одељења за медицинско вештачење у Дирекцији ПФ, и директори филијала Фонда у Новом Саду и Суботици, Илија Шакић и Маја Глончак.

Стана Свиларов је истакла да је тема скупа проистекла из заједничке жеље да се сагледа шта је током претходног периода урађено на примени Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању ОСИ и како да се унапреди и подстакне запошљавање инвалида рада. Свиларов је нагласила да је питање репрезентативности најзначајније за даљи рад Савеза, те да је стварање јединствене базе података чланова – инвалида добар пут ка испуњењу услова за признавање њихове репрезентативности.

У Србији има 10,4 одсто особа са инвалидитетом у односу на број становника, а до краја 2012. запослено их је само око 11.000, што није довољно, нагласио је Божидар Цекић. У претходној години из буџета Републике издвојено је око

17 милиона динара за рад организација ОСИ, али та средства нису могла потпуно да покрију све њихове активности. Цекић је похвалио успостављање правног оквира о положају и заштити права особа са инвалидитетом у Србији.

Говорећи о кључним порукама саветовања, Славко Имрић је

предузетништву, Имрић је подржао и најаву Драге Ђокића, помоћника покрајинског секретара за привреду, запошљавање и равноправност полова, о формирању Центра за социјално предузетништво на територији АПВ, где би се обављала едукација, образовање и оспо-

управо у том делу могу помоћи и организације инвалида.

Др Милорад Орловић је изнео податак да су највећи број захтева за процену радне способности на комисијама при НСЗ поднела запослена лица нарушеног здравља којима процена досад није рађена по Закону о

Са скупа посвећеног особама са инвалидитетом

позвао да се крене у акцију и да се оно што је предложено преточи у реалан живот, јер ће тако усвојене поруке имати прави смисао. Директор Покрајинског фонда ПИО је подржао предлог Татјане Пријић, руководиоца Групе за унапређење заштите ОСИ у Министарству рада, да се особама које су оствариле право на другу и трећу категорију инвалидности по Закону о ПИО пре 2003. године поново цени радна способност на комисијама формираним при НСЗ (по Закону о запошљавању ОСИ) ради ближег препознавања њихове садашње способности за обављање одређених послова по међународној класификацији, јер су раније цењени само у погледу неспособности. То би помогло и послодавцима да им лакше одреде радно место.

У контексту скорог усвајања новог закона о социјалном

собљавање за рад угрожених категорија (и инвалида рада). Поздравио је и препоруке Савета за питања инвалидности Владе Републике Србије, као и активности оба савеза ради утврђивања њихове репрезентативности.

Комисије за процену радне способности формиране при НСЗ до сада су у целој Србији урадиле укупно између 18.000 и 20.000 процена радне способности. Од тога је поведено свега двадесетак управних спорова по коначним решењима, и у свима је потврђен налаз комисија, навела је Татјана Пријић. Она је истакла да некад нема довољно непосредне сарадње стручњака и послодавца, која треба да претходи поступку процене радне способности, и да се мора ојачати и унапредити формулација описа послова како би се ОСИ лакше запошљавале, те да

ПИО, најчешће да би њихов послодавац задовољио одређене законске обавезе о потребном броју запослених ОСИ.

Станко Нимчевић, који је истовремено и потпредседник Републичког СИР, истакао је да је задовољан резултатима у запошљавању ОСИ у Суботици. Према његовим речима, у Суботици је запослено више од 200 особа са инвалидитетом од почетка примене закона о њиховом запошљавању, а то је резултат добре сарадње Градске организације инвалида рада и органа локалне самоуправе и других институција на локалу.

Нимчевић је дугогодишњим сарадницима из државних институција уручио признања за помоћ и подршку у раду Савеза. Признања су, између осталих, примили и Славко Имрић и Маја Глончак из Фонда ПИО.

Мирслав Мектерковић

Глас старијих се слабо чује

Округли сто о старењу и старости у медијима, организован у оквиру обележавања четрдесет година Геронтолошког друштва Србије, у сарадњи са Удружењем новинара Србије, одржан је 24. октобра у Заводу за проучавање културног развика. У уводном делу Јасмина Ивановић, виши саветник у Министарству рада, запошљавања и социјалне политике, говорила је о демографској слици Србије и напорима Министарства да се сузбије насиље над старима, смањи сиромаштво, усамљеност и дискриминација. Др Милош Немањић, председник Геронтолошког друштва, истакао је да су медијско и геронтолошко поље делови глобалног друштвеног простора, а председник УНС, Нино Брајовић, говорио је о актуелној ситуацији у медијима – транзицији, медијским законима, простору за некомерцијалне садржаје.

Мр Радмила Урошевић, социолог и публициста, бавила се темом како медији могу да помогну унапређењу свакодневног живота сениора. Славица Јосифовић, руководилац Центра за истраживања РТС-а, говорила је о томе каква је перцепција телевизијског програма старијег дела становништва, а Нада Сенић, сарадница овог центра, представила је истраживање о телевизији у

свакодневном животу старијих у Србији. Др Драгана Динић са Института за политичке студије анализира је емисију „Доживети стоту“ као јединствен пример радијске посвећености старењу и старости, а новинарка „Гласа осигураника“ Весна Кадић је говорила о интернету као новом изазову у информисању старијих.

Светлана Љубоја, руководилац медијске архиве ЕБАРТ-а, приказала је анализу прилога о старењу и старости у дневној штампи у од 2003. до 2012. године.

Мирјана Соколовић из Центра за социјални рад Стара Пазова истакала је важност тога да теме старење и старост добију своје место и у локалним медијима, а Јелена Оцић, новинарка „Гласа осигураника“, кроз анализу др Ружице Росандић и Сектора за односе с јавношћу РФ ПИО говорила је о специјализованим порукама пензионерима у овом гласилу. Наташа Тодоровић из Црвеног крста Србије и Мреже „ХуманаС“ представила је различите могућности оглашавања кампања за промовисање старости и старења.

Општа оцена учесника конференције је да је старост као тема врло мало заступљена у медијима, а и кад јесте да јој се често приступа сензационалистички и манипулативно, да се тема об-

Округли сто о заступљености теме старења у медијима

рађује најчешће у краћим текстовима што утиче на квалитет, да су текстови без фотографија или нису праћени одговарајућом сликом, да је и даље чест стереотип да су старији људи баласт. Електронски медији нису на прави начин и довољно посвећени трећем добу иако ова популација пред ТВ екранима проводи више времена него иједна друга.

Новинарка Бранка Оташевић, као опсерватор конференције, изнела је преглед свих излагања, уз закључак да чињеница да популација у Србији стари и да грађани старији од 65 година већ сад чине готово половину редовних корисника класичних медија (штампе, радија и телевизије) обавезује медије да се према њима односе одговорније и с више пажње. С једне стране, њихове егзистенцијалне интересе, проблеме, активности треба да учине сталним делом свог програмског садржаја, а с друге, да уважавају њихове потребе, жеље и афинитете у погледу опште понуде информативних, образовних и забавних садржаја.

С обзиром на то да утицај савремених медија умногоме обликује јавно мњење, намеће моделе понашања и увелико одређује систем вредности, Бранка Оташевић је истакала да би требало организовати едукацију новинара како да се однесе и опходе према старијој популацији у својим текстовима и прилозима, јер је слична едукација посвећена односу медија према деци дала резултате. Она је оценила и да би бољем, свеобухватнијем и исправнијем медијском бављењу старима и старошћу својом спремношћу да усавршавају сопствене вештине у комуницирању, представљању и оглашавању својих делатности, у ширењу вести путем нових медија и нових технологија, у великој мери могле да допринесу и институције социјалне заштите, удружења грађана, локалне самоуправе, стручне службе и научне институције којима су по природи посла у фокусу припадници генерација трећег доба.

Јелена Оцић

ПРЕМА КОНАЧНИМ РЕЗУЛТАТИМА ПОПИСА ИЗ 2011. ГОДИНЕ

Највише двочланих и самачких домаћинстава

У Србији има укупно 2.487.886 домаћинстава, што је за 33.300 мање него 2002, резултати су последњег пописа становништва из 2011. Најзаступљенија су двочлана домаћинства којих има 638.000, затим самачка једночлана домаћинства – 555.000, потом трочлана и четворочлана, док је породица са више од четири члана тек 14,6 одсто.

Највеће промене у односу на попис из 2002. догодиле су се код четворочланих домаћинстава, којих је мање за 86.000, док је број самачких домаћинстава порастао за 50.000.

Највише чланова у просеку имају домаћинства у Шумадији и западној Србији (3,06 чланова), затим у јужној и источној Србији (2,98 чланова).

Укупно највећи број самачких домаћинстава налази се у београдском региону – 149.000, где је скоро свако четврто домаћинство самачко, али у Србији има око 200 насеља где више од половине чине једночлана домаћинства. Оно што посебно брине, кажу статистичари, јесте чињеница да је свако друго једночлано домаћинство

старачко, за разлику од развијених земаља у којима у самачким домаћинствима већином живе млади људи.

Највише самачких у односу на укупан број домаћинстава има у општини Црна Трава – 41 одсто, док је у Гаџином Хану свако треће домаћинство самачко, као и у београдским општинама Стари град и Врачар. На другој страни, највише вишечланих домаћинстава живи у општини Тутин у којој свако друго домаћинство – 51 одсто, има шест или више чланова.

Љ. Миленковић

ЕВРОПСКА НЕДЕЉА БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Брига за сваког радника

Стратегија која је већ у завршној фази израде и убрзо ће се наћи пред Владом Републике Србије наставак је досадашње стратегије и практично њена допуна и разрада, јер смо за ових неколико година могли да увидимо шта у њој није било довољно разрађено и томе сада посветимо посебну пажњу, рекла је Вера Божић Трефалт, директор Управе за безбедност и здравље на раду Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, у разговору поводом Европске недеље безбедности и здравља на раду.

У завршној фази израде нове Стратегије о безбедности и здрављу на раду од 2013. до 2017. године

Тим поводом одржани су и бројни скупови, између осталих и Симпозијум о безбедности и здрављу на раду који је организовало Удружење медицинских сестара и техничара КЦС „Сестринство“. На скупу је истакнуто да свако радно место носи одређени ризик по здравље запосленог и његову безбедност, а после грађевинске и хемијске индустрије и пољопривреде, здравствени радници су на четвртном месту према угрожености на раду. Истакнута је и важност превенције у свим професијама јер су последице повреда на раду и професионалних обољења тешке и проузрокују и велике материјалне издатке пре свега породици, затим послодавцу, и друштву у целини.

– Стратегија јесте акт Владе којим се на целовит начин утврђује стање у области безбедности и здравља на раду у Републици Србији и мере које треба предузети за њен развој. Њоме се дефинишу основни циљеви и правци унапређења те области. Стратегија тежи да створи социјално-економску мотивацију код свих учесника у процесу рада тако да све већи проценат привредних субјеката активно управља безбедношћу и здрављем на раду, како би се остварила најбоља пракса у овој области. Примена превентивних мера које се предузимају подразумева стварање таквих услова рада у којима се приликом организовања радног процеса врши процена ризика и њихово отклањање или свођење на најмањи могући ниво, како би се избегле могућности повреда на раду или професионалних болести запослених, што за циљ има остваривање услова за њихово пуно физичко, психичко и социјално благостање – објашњава Вера Божић Трефалт.

Када је реч о овој области, веома је значајна непрестана едукација. Зато је велики успех што је и у претходној стратегији, рађеној за период од 2009. до 2013. године, подизање свести о важности ове области уведено у основно и средње образовање.

Вера Божић Трефалт

– Ово је само један од појединачних циљева Стратегије. Основни је доношење закона, подзаконских прописа и других општих аката о безбедности и здрављу на раду и усаглашавање са прописима ЕУ и Међународне организације рада. У припреми је измена Закона о безбедности и здрављу на раду, јер смо за седам година, колико је на снази, имали времена да увидимо шта у њему треба променити и допунити.

У суштини, основни разлог за измене су подзаконска акта донета у вези са овим законом, јер поједина једноставно нису била применљива у моменту када су донета. Морам да нагласим да је врло важно непрекидно праћење здравственог стања запослених и у том смислу сматрамо да треба ојачати медицину рада, што је такође предложено у новој стратегији. Неопходно је и увести јединствен регистар повреда на раду да би у сваком тренутку на једном месту постојала евиденција о томе где се и шта догодило и са каквим последицама. Такође је важно и постојање опције за увођење осигурања од повреда на раду, мада смо потпуно свесни да се још нису стекли услови за оснивање посебног фонда који би само за то био задужен – објаснила је Вера Божић Трефалт.

Весна Анастасијевић

СЕДНИЦА САВЕТА ЗА ПИТАЊА СТАРОСТИ И СТАРЕЊА

Мноштво активности у предстојећем периоду

Трећа седница Савета за питања старости и старења Владе Републике Србије одржана је 17. и 18. октобра у Вршцу, а њен главни циљ био је утврђивање приоритета активности Савета у наредном периоду.

Седницу су отворили Бранкица Јанковић, државни секретар у Министарству рада, запошљавања и социјалне политике, и др Милош Немањић, потпредседник Савета и први човек Геронтолошког друштва Србије. Првог дана заседања др Немањић је представио Анализу досадашње примене Националне стратегије о старењу и најавио одржавање Геронтолошког конгреса. На тему Глобални индекс старења говорили су Наташа Тодоровић и др Милутин Врачевић.

Чланови Савета су другог дана обрадили

четири теме: сиромаштво (мањи обухват старијих новчаном социјалном помоћи после доношења Закона о социјалној заштити; неусклађености система и системских база података); доступност услуга у свим системима (недоступност постојећих – по основу физичке доступности и ограничених капацитета пружалаца: територијална покривеност, модели финансирања, недостатак нових, нарочито интегрисаних услуга); дискриминација и насиље (непостојање системске координације локалних актера, непостојање јединствене базе података, непrepoзнавање феномена), и партиципација и социјална инклузија (међугенерациска солидарност и сарадња, приступ образовању, самоорганизовање).

На дводневној седници Савета закључено је да ово тело треба да утиче на побољшање положаја старије популације, да омогући остваривање њихових људских права, да развије међугенерациску солидарност, сузбије дискриминацију и смањи сиромаштво старих, као и да унапреди њихову здравствену и социјалну заштиту. Треба, такође, обезбедити и помоћ породицама које брину о својим остарелим члановима и ширити креативно учешће старије популације у друштву.

Савет за питања старости и старења окупља 20 чланова – представника више различитих ресурса и организација заинтересованих за положај старих.

Ј. Оцић

Иако се на први поглед интернет и уопште нове технологије најмање повезују са припадницима трећег доба, ове савремене творевине и те како су важне за живот старијих.

Одрасли у старијим годинама учењем се могу борити против слабљења функционалности мозга – што је више могућности за учење, веће су шансе за одлагање неуродегенеративних болести. У том контексту информационо-комуникационе технологије (ИКТ) имају значајну улогу у одржавању и побољшању когнитивних (спознајних) способности старијих. Учење рачунарских вештина захтева когнитивни напор, што заузврат помаже да се стимулишу когнитивне способности и функције. Истраживање Универзитета у Калифорнији из 2009. године утврдило је да су когнитивне функције старијих особа такође подстакнуте и претраживањем интернета, јер оно активира кључне центре у мозгу који контролишу доношење одлука и комплексно расуђивање. Поред тога, развој интернета пружа приступ великој количини информација, битном ресурсу за здраво старење, а омогућава и социјалне интеракције које су људима у познијим годинама нарочито важне због честог осећаја усамљености и социјалне изолованости.

Да је ова тема актуелна, показују и бројне студије које се у свету спроводе. Једна од најновијих, спроведена на Универзитету у Бирмингему у Тексасу, утврдила је да је повећање учесталости одласка на интернет старијих људи повезано са смањењем усамљености. Када је реч о појединачним социјалним ефектима интернета, показало се да је са сваким повећањем учесталости одласка на мрежу било лакше да се допре до људи, да се остане у контакту, да се упознају нове особе, повећали су се и количина и квалитет комуникације са другима, испитаници су се осећали мање изоловано и више повезано са пријатељима и породицом.

И бројна претходна истраживања показала су да коришћење интернета позитивно утиче на квалитет живота старијих, па у неке од вишеструких користи од обука за коришћење рачунара и интернета за старије спадају: повећана комуникација са другима, одржавање географски расутих веза, погодности и предности у потрази за информацијама о здрављу и повећано памћење тих информација, читање вести, часописа, књига и учествовање у активностима континуиране едукације, повећана свест и повезаност са групама истог интересовања, подршка хоби групама, погодности за онлајн куповину, плаћање рачуна, банкарске услуге и сл., као и коришћење интернета из забаве.

Више је него јасно зашто је интернет важан и користан за припаднике старије популације. Међутим, поставља се питање колико се он заиста користи. Према подацима Еуростата (за 2012), проценат домаћинстава у ЕУ која имају приступ интернету износи 76

НОВЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У СЛУЖБИ СТАРИЈИХ ЉУДИ

Бројне предности интернета

одсто. Овај проценат варира од земље до земље, па тако у Данској, Холандији, Луксембургу и Шведској он премашује 90 одсто, док рецимо у Бугарској, Румунији и Грчкој приступ интернету има мање од 55 одсто домаћинстава. Скоро четвртина (23 одсто) становника ЕУ никада није користила интернет. Каква је ситуација у Србији можемо закључити из недавно објављеног истраживања о употреби ИКТ које је урадио Републички завод за статистику. Основни налази показују да 59,9 одсто домаћинстава у нашој земљи поседује рачунар, док интернет прикључак има 55,8 одсто њих, што је, нажалост, врло близу доњој европској граници.

Скоро 37 одсто становника Србије никада није користило рачунар, док чак 41,5 одсто никада није користило интернет. Када је реч о особама између 65 и 74 године, рачунар никада није користило 85,8 одсто њих, док у случају интернета проценти достижу чак 90.

Неповољна слика највећим делом би се могла приписати финансијској ситуацији. Наиме, највећи јаз у погледу заступљености рачунара и интернета у домаћинствима видљив је код структуре домаћинстава према месечном приходу. Рачунар већином поседују домаћинства са месечним приходом

већим од 600 евра (88,9 одсто), док учешће домаћинства с приходом до 300 евра износи свега 47,2 процента. Код поседовања интернет прикључка овај јаз је још израженији – 89,8 одсто у односу на 39,5 процената.

Иако је финансијска ситуација толико тешка да су рачунар и интернет за нека домаћинства прави луксуз, важно је напоменути да поред многобројних користи интернет доноси и извесне уштеде. Међу најчешћим интернет активностима особа старих између 55 и 74 године у нашој земљи налазе се читање или преузимање новина/часописа, што свакако штеди новац намењен за њихову куповину, затим телефонирање преко интернета/видео разговори и слање и примање електронске поште, који су за разлику од фиксног и мобилног телефона бесплатни, а ту је и тражење информација које се односе на здравство, што је за старију популацију више него корисно.

Без обзира на тренутно стање, појава нових рачунарских обука намењених старијима, као и њихово интересовање за свет компјутера, улива наду да ће проценти у скоријој будућности бити на страни треће генерације и у складу са временом у којем живимо.

Весна Кадић

Истраживање о здрављу становништва

Након истраживања о здрављу становништва Србије, обављених 2000. и 2006. године, најновије, које би требало да се заврши до краја новембра ове године, обухватиће око 19.000 становника изабраних методом случајног узорка. Седамдесет седам трочланих екипа са 231 анкетаром обићи ће 6.500 домаћинстава у 139 општина у градским и сеоским срединама.

Циљ истраживања је да се види до каквих је промена дошло у понашању и навикама и какве су потребе становника у односу на здравље и коришћење здравствене заштите. Истраживање спроводи ресорно министарство у сарадњи са Институтом за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, а у оквиру реализације пројекта „Пружање унапређених услуга на локалном нивоу DILS“, који се финансира из кредита Светске банке. Истраживање би требало да омогући ефикасно планирање будућих активности и мера Министарства здравља.

Параћин: Шеснаести сајам привреде

У организацији општине Параћин и параћинских предузетника, у Хали спортова „7. јули“ од 31. октобра до 2. новембра одржаће се 16. Међународни сајам привреде.

Излагачима је намењено 2.000 квадрата изложбеног простора, а организатори очекују да ће производе изложити више од 100 предузетника и привредника из Србије и земаља западног Балкана.

Позив предузећима за Програм обуке младих

Америчка Агенција за међународни развој USAID, у оквиру Пројекта одрживог локалног развоја, у сарадњи са 32 локалне самоуправе, покренула је Програм обуке младих у приватним предузећима, који ће помоћи да се ангажују и обуче нови запослени.

Програм је отворен за сва приватна предузећа са најмање пет радника, без обзира на делатност, која су заинтересована за ангажман нових запослених. Пријављивање ће трајати до 17. новембра, а предност ће имати посло-

давци који планирају запошљавање нових радника у року од шест месеци након обуке.

Трошкове ангажмана и двомесечне обуке сносиће USAID-ов пројекат, а кандидатима ће бити обезбеђена накнада од 60 одсто минималне бруто зараде, по основу Уговора о стручном усавршавању.

Обука је намењена младима до 30 година старости за обављање послова у производном и сектору услуга. Више информација на сајту www.lokalnirazvoj.rs.

Сајам запошљавања у Новом Саду

У организацији града Новог Сада и Филијале НСЗ 15. октобра, у западном холу Спенса, одржан је 12. сајам запошљавања. Више од две и по хиљаде Новосађана, од око 31.000 незапослених, искористило је могућност да у потрази за послом оствари директан контакт са послодавцима.

На сајму је 35 послодаваца понудило око 300 радних места у машинској, електротехничкој, информатичкој, саобраћајној, економској, комерцијалној, трговачкој, угоститељској, прехранбеној, пољопривредној, правној и металској струци. Новосадски „Југоалат“ понудио је највише слободних радних

места – за 50-60 радника. Исканзане су и потребе за запошљавање особа са инвалидитетом.

Према речима Татјане Видовић, в. д. директора Филијале

НСЗ Нови Сад, по досадашњој статистици у три до шест месеци након одржавања сајма запосли се свака четврта особа која је посетила сајам запошљавања.

Одржана десета „Новосадска јесен“

У организацији Покрета горана Новог Сада и уз подршку Градске управе за заштиту животне средине и Градске управе за привреду, одржана је десета „Новосадска јесен“. Под слоганом „Јесен је право време за садњу“, током пет дана у новосадском Спенсу 204 излагача представило је разноврсно цвеће, саднице, опрему за уређе-

ње врта, производе од меда, здраву храну, као и рукотворине старих и уметничких заната.

Алекса Јефтић, координатор програма Покрета горана, нагласио је да је главна тема овогодишње манифестације „Вода за пиће“, поводом које је одржана трибина о квалитету пијаће воде у Новом Саду и Војводини.

„Новосадску јесен“ чинили су и бројни стручни, образовни и културни садржаји, као и програми за децу, па су тако организована предавања, округли столови и радионице. Међу најинтересантнијим било је предавање о еко-туристичкој дестинацији Сремски Карловци, затим промоција рециклаже папира, изложба Еко-фото 2013, програм „За чистије и зеленије школе“.

Посебна занимљивост била је радионица садње за све посетиоце под слоганом „Цвет за комшију и лепши Нови Сад“.

Шабац: помоћ пензионерима

У оквиру обележавања месеца солидарности са старима, градоначелник Шапца, Милош Милошевић, уручио је најсиромашнијим пензионерима помоћ у вредности 300.000 динара.

Помоћ за старосне пензионере подељена је у виду 150 пакета, а 50 најугроженијих добило је по 2.000 динара. Стотину инвалида рада добило је од градске управе по хиљаду динара.

Исплата пензија

Исплата другог дела септембарских примања пензионерима из категорије запослених почела је 25. октобра.

Пензионери самосталних делатности примиће целе октобарске пензије 2. новембра, а пензионисана војна лица и пољопривредници 6. новембра.

Светски дан белог штапа

Дан белог штапа, 15. октобар, обележава се већ скоро пола века у свету, а Савез слепих Србије је тим поводом упутио проглас надлежним органима с молбом да се више ради на стварању повољнијег амбијента, најпре кроз приступачност, и једнаких услова и шанси у свим сферама живота слепих и слабовидних људи у Србији.

Слепи и слабовиди не смеју бити заборављени у стварању повољног физичког окружења за њих приликом просторног планирања и изградње саобраћајница које се дефинишу по принципу универзалног дизајна. Такође, младима приликом школовања треба обезбедити приступ уџбеницима у доступним форматима и проширити спектар

занимања да би се лакше запошљавали. Савез слепих Србије је подсетио да наша земља једина у региону нема формирану државну библиотеку за слепе, која им је потребна са образовног, информативног, али и културолошког аспекта. Иштван Пастор, председник Скупштине АП Војводине, примио је представнике Савеза слепих Војводине, на челу са председником Владимиром Панином, и рекао да је доношење законске регулативе кључ за решавање проблема са којима се сусрећу слепа, глува и особе са телесним инвалидитетом, јер би се тако обезбедио стабилан и константан извор финансирања ових удружења.

Сиромаштво у порасту

У Србији и свету 17. октобра обележен је Међународни дан борбе против сиромаштва.

У нашој земљи испод границе сиромаштва живи више од пола милиона људи. Број сиромашних је у сталном порасту, а главни узрок за то је незапосленост. На укупно 51 пункту у београдским општинама дневно се дели више од 13.000 obroка намењених најсиромашнијима, а број корисника народне кухиње у главном граду за само годину дана порастао је за две хиљаде.

Крагујевац: завршен осми „Јоакиминтерфест“

Током осмог Међународног позоришног фестивала „Јоакиминтерфест“, на сцени Књажевско-српског театра у Крагујевцу изведено је осам представа у конкуренцији за награде, а „Јоакимова награда“ за најбољу представу припала је комаду „Гребање, или како се убила моја бака“, у извођењу Босанског народног позоришта из Зенице.

Овогодишњи фестивал одржан је под мотом „Како живети са другима“, а трочлани фестивалски жири чинили су редитељи Горан Марковић, Владимир Милчин и Ласло Кесег.

Награду за режију добио је Урбан Андраш за представу „Сам ђаво“, позоришта „Деже Костолањи“ из Суботице. Глумачке награде припале су Габору Месарошу за улогу у истој представи и Маји Изетбеговић, за улогу у представи „Елијахова столица“, Југословенског драмског позоришта из Београда. Представи „Избрисани“, Прешерновог гледалишца из Крања, припала је награда за визуелност, а специјалну награду за текст добио је Јетон Незирај за представу „Лет изнад косовског позоришта“ ансамбла „Qendra multimedia“ из Приштине.

Неготин: Дани јапанске културе

Неготин се крајем октобра укључио у програм „Година Јапана у Србији“, који презентује део богате културне баштине ове земље. Дани јапанске културе почели су отварањем изложбе „Слике ефемерног света – јапанска графика 18. и 19. века“ у Музеју „Хајдук Вељка Петровића“.

Изложба јапанске графике 18. и 19. века има препознатљив идентитет Далеког истока и допринос је разумевању различитих животних филозофија, а неготинска публика ће укиуо-е графике са мотивима градског живота, разоноде, лепих жена, куртизана и гејши, портретима глумаца кабуки позоришта, сумо бораца, животињског и биљног света моћи да разгледа до 6. новембра.

У оквиру Дана јапанске културе у Неготину приказана је и ревија филмова чувеног јапанског режисера, сценаристе и продуцента, Акира Куросаве. У вртићу „Пчелица“ приређене су радионице традиционалне оригами вештине – израде фигура од папира. Иначе, Влада Јапана је почетком године Установи за децу „Пчелица“ донирала средства у вредности близу 86.000 евра.

ОДРЖАНА ПРВА ЛИКОВНА РАДИОНИЦА УДРУЖЕЊА ПЕНЗИОНЕРА НЕГОТИН

Јесен на Рогљевачким пивницама

У организацији Удружења пензионера Неготин на Рогљевачким пивницама код Неготина, од 17. до 23. октобра, на ликовној радионици трећег доба „Јесен у Крајини 2013“, стварало је петнаест сликара из целе Србије. Одржавање манифестације омогућили су приватни спонзори и ХЕ „Ђердап 2“.

У атмосфери испуњеној стваралачким идејама под утиском пејзажа и историјских обележја Неготинске крајине, скоро недељу дана, петнаест сликара из Србије стварало је од јутра до вечерњих сати. Учеснике

сликарска платна, која ће остати трајна вредност Неготину на дар и месним организацијама пензионера, пренесу мотиви и поднебље Неготинске крајине – каже један од учесника, Момчило Вуксановић, сликар из Деспотовца.

Вуксановићева основна делатност је фрескописање, иконопис, па стога не чуди утисак који су на њега оставиле крајинске светиње, стара и нова неготинска црква, Музеј Хајдук Вељка Петровића, Мокрањчева кућа, туристички локалитети Вратна и Пивнице.

Дубоко импресиониран Крајином, у којој је први пут бора-

Учесници сликарске радионице

ове по много чему јединствене сликарске радионице источна Србија је снажно инспирисала, баш као и сама замисао организатора.

– Верица Чарапић, директорка Филијале Фонда ПИО у Бору, којој су неготински пензионери поверили организацију, успела је да окупи сликаре из најсевернијих градова у Војводини до Врања на југу Србије. Помогао сам, као селектор, окупљање уметника на радионици чија је идеја да се на

вио, јесте и Гига Ђурагић Диле, сликар војвођанских пејзажа из Новог Сада, за којим је плодна, 45 година дуга уметничка каријера.

– Током шестодневног боравка на Пивницама у околини Неготина, туристичком локалитету Вратна и другим у окружењу, упио сам многе лепоте и пренео их на платна, од којих ћу два поклонити домаћинима, а једно сачувати за своју приватну колекцију – истиче Ђурагић.

Драги Видојевић, Верица Чарапић и Момчило Вуксановић

Идеје које окупљају уметнике и пензионере

Прву ликовну радионицу „Јесен у Крајини 2013“, у просторијама Удружења пензионера у Неготину, отворио је Драги Видојевић, државни секретар Министарства рада, запошљавања и социјалне политике. Видојевић је том приликом изразио задовољство због идеје која је окупила велики број уметника и пензионера.

– Овакве манифестације су добре јер повезују људе различитих генерација и пружају нов квалитет животу – истакао је Видојевић.

Задовољна и пуна утисака је и Верица Чарапић, директорка борске филијале Фонда ПИО, којој је био поверен задатак организатора колоније. Она, пак, захвалност упућује неготинским предузетницима и ХЕ „Ђердап 2“, јер су својим спонзорством омогућили одржавање радионице.

– Сви смо се нашли на истом задатку и једну одличну идеју преточили у стварност. Жеља неготинских пензионера да се на истом месту нађу уметници разних генерација и својстваралачки елан преточе у уметничка дела наишла је, као што видите, на одобравање и одлично је прихваћена. Манифестација је испунила очекивања, а циљ је, показало се, имао оправдани домет. Интересовање пензионера за рад ликовне радионице је било велико, обилазили су нас, родиле су се и нове идеје.

Договорили смо се, поштујући њихове жеље, да изложбу радова са прве радионице свечано отворимо септембра идуће године у време фестивала Мокрањчеви дани и да то буде наш поклон Неготину. Учесници ће бити и пензионери који желе да се искажу као ликовни ствараоци-аматери, уз подршку академских сликара које ћемо позвати на другу ликовну радионицу – открива Верица Чарапић.

Према плану организатора, Удружења неготинских пензионера, до пете јубиларне колоније уметничким рукописом требало би да буде исписано око стотину дела која ће представљати трајно добро, али и вредно сведочанство да младост, средовечност и златно доба повезује исти уметнички нерв када су праве и трајне вредности у питању.

Јованка Станојевић

Подршка економском оснаживању

Поводом обележавања 15. октобра, Међународног дана сеоских жена, Завод за равноправност полова Војводине и Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова, недавно су у холу Владе АПВ организовали ретроспективну изложбу стваралаштва сеоских жена у Војводини.

На изложби су представљене фотографије са сајмова стваралаштва жена са села одржаних у Новом Саду, Сомбору, Инђији, Суботици и Кикинди, на којима су представљени ручно везени предмети, грнчарија, ткани одевни предмети, као и богатство домаће зимнице и послastiца.

Мирослав Васин, покрајински секретар за привреду, запошљавање и равноправност полова, истакао је да је једна од водећих активности овог секретаријата подршка

економском развоју жена на селу.

– Ова изложба је прилика да представимо резултате на пољу родне равноправности, достигнућа и садржај сајмова женског стваралаштва. Наставићемо да пружамо подршку оснаживању улоге сеоских жена у развоју њихових заједница – нагласио је Васин.

Весна Шијачки, директорка Завода за равноправност полова, истакла је да је до сада невидљива и непозната сеоска жена постала препознатљива, представљајући квалитет, таленат и визију. Шијачки је напоменула да је предвиђена и реализација пројекта прекограничне сарадње Србије и Мађарске под називом „Пословно повезивање жена које живе у руралним подручјима“.

На свечаности се говорило и о делу Савке Суботић, великог борца за женска права. **Драган Кораћ**

У ЧАЧКУ НОВИ ОБЈЕКАТ ЗА БОРАВАК ДЕЦЕ И ОСОБА СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА

„Зрачак” за више наде

После скоро две године од завршетка изградње и проблема административне природе, у Чачку је предат на употребу нови објект Установе за целодневни боравак деце и осталих особа са посебним потребама „Зрачак”. Савремени простор од 1.500 квадратних метара моћи ће да прими око 100 корисника о којима ће бринути 28 запослених. Деценијама су родитељи чекали на отварање дневног боравака за смештај своје деце са сметњама у развоју која су привре-

мено боравила у делу простора ОШ „Први новембар”.

Уз многобројне госте, свечаном отварању новог објекта присуствовала је и Бранкица Јанковић, државни секретар у Министарству рада, запошљавања и социјалне политике.

Градоначелник Чачка, Војислав Илић, рекао је да је град за објекат чији капацитети задовољавају постојеће потребе из буџета издвојио 55 милиона динара, док је 20 милиона дало Министарство финансија. Сада је

Чачак, уз Београд, једини град у нашој земљи који има специјални смештај изграђен посебно за ове потребе. Илић је нагласио да ће град обезбеђивати и средства за одржавање и рад установе „Зрачак”.

Вељко Неговановић, председник Скупштине града, истакао је да је градско руководство прихватило иницијативу родитеља и ангажовало се на изградњи овог објекта и додао да предстоји регулисање питања смештаја и осталих особа са посебним потребама, попут слабовидних и наглувих.

Према речима Ангелине Мандић, директорке Установе за целодневни боравак особа са посебним потребама „Зрачак”, корисници су почели да долазе у овај боравак тако да је добар део капацитета већ попуњен. О корисницима води бригу особље које је успешно прошло програм обуке за рад у дневним боравама. Иначе, ова установа има све што је неопходно за функционисање специфичних и сложених активности, а нови простор обезбеђује и знатно боље услове за целодневни боравак од досадашњих. **М. Павловић**

Дневни боравак за смештај деце са сметњама у развоју

Обланде слатке, обланде слане

Јафа у обланди

Састојци: 2 листа велике обланде, 300 г јафа кекса, 4 дл млека, 400 г шећера, 250 г маргарина, 100 г кокоса, 100 г чоколаде, 450 г млевеног кекса.

Начин припреме: у посуду ставити да прокувају млеко, шећер, чоколаду и маргарин. Кад се све отопи и сједини, склонити са ватре, а у скоро охлађено умешати кокос и кекс. На лист обланде ставити пола фила, преко њега поређати јафа кекс. Премазати другом половином фила па ставити други лист обланде. Колач притиснути тежом тацном да се обланде стегне до сутрадан.

Кругови од обланде

Састојци: 2 листа велике обланде, по 100 г лешника, ораха, бадема, кикирикија, 40 г кандираног воћа, цимет, 100 г брашна, 130 г шећера, 1,5 дл слатке павлаке, 60 г маргарина, 100 г чоколаде, 2 кашике уља.

Начин припреме: листове обланде уз помоћ калупа исећи на кругове пречника 3-5 цм. Добро измешати маргарин уз додавање шећера и слатке павлаке. Ситно исецкати лешник, бадем, орахе, кикирики, кандирано воће. У смесу са маргарином сипати брашно и цимет, а уз лагано мешање додати исецкано коштуњаво и кандирано воће (оставити мало за украс). На сваки кружић од обланде ставити по кашику ове масе. Пећи у загрејаној рерни око 20 минута

на 180°C. У међувремену, на мало уља отопити чоколаду. Када се колачи прохладе, на сваки сипати мало чоколаде и посути остатком сецкане мешавине.

Штанглице са сусамом

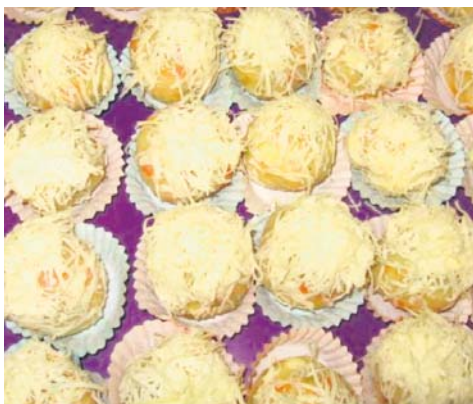
Састојци: ½ кг сремског сира, 300 г сусама, 2 мале павлаке, 150 г печенице, 2 листа обланде.

Начин припреме: сусам пропржити у тигању без масноће, уз стално мешање. Печеницу исецкати што ситније. У чинији измешати сир, павлаку, додати сусам и печеницу. Ставити лист обланде и премазати равномерно фил, па преклопити другим листом. Притиснути нечим да се стегне до сутрадан.

Слане куглице

Састојци: лист обланде, 350 г фета сира, 150 г кикирикија, 1 дл павлаке, веза першуновог листа, кашичица алеве паприке, мало бибера.

Начин припреме: сир изгњечити, у зависности од тврдоће додати павлаку да се добије компактна маса. Печени кикирики ситно исецкати, као и першунов лист. У посуду са сиром додати 100 г кикирикија, пола везе першуна, алеву паприку, бибера. Лист обланде изломити што ситније па и њега додати сиром. Све измешати и влажним рукама обликовати куглице. Сваку куглицу овлаш уваљати у остатак кикирикија и першуна.

Обланде са маслинама

Састојци: 200 г сремског сира, 4 дл киселе павлаке, 3-4 печене црвене паприке, 300 г шункарице, 400 г мајонеза, 2-3 шаргарепе, 150 г ајвара, 200 г качкаваља, 70 г маслина без коштица, паковање обланди.

Начин припреме: помешати 2 дл павлаке са сремским сиром и тиме премазати први лист обланде. Паприку исецкати што ситније и помешати са 2 дл павлаке, па тиме премазати други лист обланде. Шункарицу ситно исецкати, помешати са 200 г мајонеза и премазати трећи лист обланде. Шаргарепу обарити, изрендати и помешати са 200 г мајонеза и нафиловати четврти лист. Ставити пети лист тако да глатка страна буде горе. Обланду намазати ајваром и посути ренданим качкаваљем. Маслине исећи на колутове и украсити обланду.

Припремила: Софија Доминиковић

Основни Office Toolbar (22)

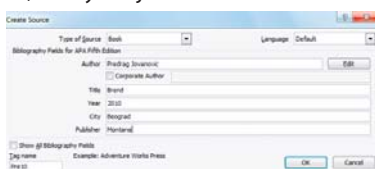
Убацивање цитата

Поступак за убацивање цитата је:

1. у неком делу документа укуцамо цитат (под знацима навода);
2. клинемо на позицију где желимо да убацимо извор;
3. клинемо на икону **Insert Citation**.

Уколико је извор цитата познат, поступак је:

1. клинемо на опцију **Add New Source**;
2. отвориће се прозор **Create Source**;
3. укуцамо све податке везане за дати извор;
4. клинемо на дугме **OK**.

Уколико извор није познат у тренутку уношења, поступак је:

1. клинемо на опцију **Add New Placeholder** и појавиће се прозор **Placeholder Name** у који унесемо име извора уколико га знамо (уколико не, зваће се **Placeholder**);
2. клинемо на дугме **OK** чиме чувамо место за каснији унос тачних података извора цитата (назив, година, град...);
3. клинемо на икону **Manage Sources**;
4. у **Current List** клинемо на **Placeholder** (исписан је словима, а поред стоји знак питања);
5. клинемо на дугме **Edit**;
6. унесемо податке за одређени извор;
7. клинемо на дугме **OK**;
8. клинемо на дугме **Close**.

Напомена: Када је извор већ унет, појавиће се у листи **Insert Citation**, клинемо на њега и у тексту ће се појавити извор.

Израда библиографије

Поступак за израду библиографије је:

1. клинемо на позицију у документу где желимо да се појави комплетна библиографија (углавном на крају документа);
2. клинемо на икону **Bibliography**;
3. бирамо стил којим желимо да се прикаже комплетна библиографија.

Палета Captions

Састоји се из икона:

Икона	Име	Користи се за
	Insert Caption	додавање наслова (обележја) објектима или сликама;
	Insert table of Figures	убацивање табеле фигура (објеката) у документ. То је листа свих фигура табела или једначина у документу;
	Update Table	ажурирање табеле објеката да бисмо укључили све уносе који су настали накнадно; уношење везе са реченицама као што су „Види табелу 6” итд.
	Cross-reference	

Унос обележја за слике, табеле или објекте

Поступак уноса обележја (наслова) слика, табела или објеката је:

1. маркирамо објекат;
2. клинемо на икону **Insert Caption**;

3. у пољу поред наслова **Label** бирамо категорију којој припада одговарајући објекат (слика, табела...);

4. уколико објекат не припада категорији понуђених, клинемо на дугме **New Label** па укуцамо име нове категорије;

5. у пољу поред позиције **Position** бирамо где желимо да позиционирамо обележје за дати објекат (где ће обележје бити исписано);

6. у позицији **Delete label** бришемо категорију која нам више не треба;

7. у позицији **Numbering** бирамо формат приказивања бројева обележја;

8. клинемо на дугме **OK**.

Уз објекат ћемо видети његово обележје, а можемо и докуцати текст.

Остваривање везе неког дела текста са обележјем

Уколико желимо да неки део текста из документа оствари везу са обележјем неког објекта из одређене категорије (табела, слика), поступак је:

1. клинемо иза речи коју желимо да вежемо за неко обележје;
2. клинемо на икону **Cross-reference**;
3. у пољу **Reference type** бирамо категорију обележја објекта са којом желимо да нека позиција у тексту оствари везу (слика, табела...);
4. у пољу **For which caption** бирамо назив обележја објекта за који остварујемо везу;
5. клинемо на дугме **Insert**;
6. клинемо на дугме **Close**;
7. поновимо поступак за сва обележја.

Када у тексту клинемо на насталу cross референцу, она се обоји си-вом бојом и када притиснемо тастер **Ctrl** појави се шака, клинемо на осенчени текст и рачунар нас аутоматски пребаци на жељено обележје објекта (слике, табеле) без обзира на којој страни се он налази.

Палета Index

Index представља листу речи и фраза везаних за неку тему о којој се прича у документу, а те речи и фразе се појављују у документу заједно са бројем страница на којима се налазе. Састоји се из икона:

Икона	Име	Користи се за
	Mark Entry	укључивање селектованог текста у листу индекса документа;
	Insert Index	убацивање индекса у документ;
	Update Index	ажурирање индекса по формату, стилу и редоследу појављивања у документу.

Напомена: Индекси ће бити видљиви у тексту само уколико је укључено дугме **Show/Hide**.

Палета Table of Authorities

Ову палету користимо за скупљање извора цитата који ће нам олакшати претраживање документа.

Састоји се из икона:

Икона	Име	Користи се за
	Mark Citation	додавање маркираног текста као цитата;
	Insert Table of Authorities	убацивати табелу ауторитета у документ;
	Update Table	ажурирање табеле ауторитета да би се укључили сви новонастали цитати у документ.

Напомена: Индекси ће бити видљиви у тексту само уколико је укључено дугме **Show/Hide**.

Предраг Јовановић

Наставиће се

НА ШЕСТОЈ ОЛИМПИЈАДИ СПОРТА, ЗДРАВЉА И КУЛТУРЕ ТРЕЋЕГ ДОБА

Новосађани освојили два пехара

Удружење пензионера града Новог Сада учествовало је трећи пут заредом на Олимпијади спорта, здравља и културе, коју су Покрет трећег доба и Савез пензионера Србије ове године организовали у Врњачкој Бањи, од 30. септембра до 4. октобра – под покровитељством др Јована Крkobабића, потпредседника Владе и министра рада, запошљавања и социјалне политике.

Чланови Удружења, који су се на Олимпијади надметали у четири дисциплине – шаху, пикаду, штафети у брзом ходању и фудбалу, вратили су се у Српску Атину задовољни и поносни на остварени резултат, јер су у веома јакој конкуренцији од 143 екипе освојили треће место у две дисциплине, у шаху и фудбалу.

Председник Удружења, Момо Чолаковић, дочекао је екипу на

повратку из Врњачке Бање и, честитајући им на успеху, истакао да је развијање и очување спортског духа, тимског рада и побољшање квалитета живота старијих особа оно што ово удружење негује.

Чолаковић је подсетио да део заслуга за успех спортиста пензионера на Олимпијади припада и Градској управи за социјалну и дечју заштиту, која је прихватила и финансијски подржала пројекат Удружења пензионера града Новог Сада који промовише очување физичког и менталног здравља старијих особа. На основу овог пројекта пре одласка на Олимпијаду одржана су предтакмичења у поменутиим дисциплинама, на којима је учествовало 150 чланова Удружења, а од тога је 15 са најбољим резултати-

ма одабрано у екипу за Олимпијаду.

Активисти Удружења су успели да кроз пројекат „Реци хоп“, који су подржале компанија НИС и локална заједница, обезбеде средства и за реконструкцију просторија и стварање материјалних услова за формирање спортске секције која почиње са радом у новембру, што ће омогућити

спортистима члановима Удружења да се још боље припреме за следећу Олимпијаду. Наравно, и други пензионери, који још нису чланови Удружења, могу да се укључе у рад ове секције, као и у остале активности, о чему се могу информисати на адреси Поштанска 3, Нови Сад или на сајту www.udruzenje-penzionera-gns.net.

Драгица Зелембаба

У СВРЉИГУ ОБЕЛЕЖЕН СВЕТСКИ ДАН ЗДРАВЕ ХРАНЕ

Мириси старих јела

Поводом Светског дана здраве хране, у организацији Апотеке „Др Миленко Хаџић“ и ДЗ „Др Љубинко Ђорђевић“ у Сврљигу је, 19. октобра, у клубу средње школе приређена изложба здраве хране из овог региона. Сврљигски специјалитети припремљени су

по рецептима старијим од једног века и од намирница произведених у нетакнутој природи.

У лепом амбијенту шароликих и маштовитих народних јела организатор се побринуо и за корисна предавања о храни. Предавачи Јасмина Радовановић,

професор Медицинске школе у Нишу, фармацеут Љиљана Аврамовић и Милан Милојић, професор куварства у нишкој Угоститељско-туристичкој школи, говорили су о енергетском саставу хране, о разлици између хране убране у својој башти и оне купљене на пијаци, о томе када храна може бити лек, а било је речи и о самој припреми јела. Гост вечери био је Дејан Петровић, победник серијала „Дођи на вечеру“, који је на лицу места припремао специјалитете.

Данијела Илић Бранковић, управник Апотеке у Сврљигу и организатор и покретач многих идеја, о вечери посвећеној храни каже да је презадовољна бројем учесника и постигнутим циљем кроз предавања у тематским целинама, али и припремљеним сврљигским специјалитетима.

Према њеним речима, оваква предавања треба да се организују чешће, не само једном годишње, јер ми се хранимо сваки дан и у нашем је интересу да што више уносимо здраву природну храну.

Недавно је и Удружење пчелара општине Сврљиг, са својих 76 чланова и капацитетом око 5.000 кошница, обележило четири деценије постојања. Пчеларство у овом крају има перспективу јер се велики број Сврљижана, посебно младих, бави овим уносним послом. Некима је то основни извор прихода, други тако допуњују свој кућни буџет, каже Драгослав Богдановић, председник Скупштине пчелара. У општини Сврљиг просечно се годишње произведе пет вагона меда, а највећи део производа, посебно ливадски и багренов мед, одлази пут Италије и Немачке.

С. Ђорђевић

ЗНАЧАЈАН
ЈУБИЛЕЈ
ХКПД
„МАТИЈА
ГУБЕЦ“
ИЗ РУМЕ

Сто десет година игре и тамбуре

Хрватско културно-просветно друштво „Матија Губец“ из Руме обележило је 5. октобра леп јубилеј – 110 година успешног рада. Прослави у великој дворани румског Културног центра присуствовали су бројни поштоваоци и гости, међу којима су били представници хрватског Велепосланства у Београду и локалне самоуправе, римокатоличких цркава, хрватских културно-уметничких друштава са подручја Срема и други.

О оснивању и успесима овог познатог румског друштва говорио је председник ХКПД, Павле Шкробот.

– Друштво „Матија Губец“ окупља више од 400 чланова међу којима су, поред Хрвата, и Мађари, Срби, Немци и Словенци. Последњих двадесет година омасовљењу друштва

највише су допринели Златко Коларић и Јосип Јурца, а наши чланови учествовали су на бројним фестивалима са којих су доносили признања. Пре неколико година били смо и домаћини друштвима са истим именом са простора бивше Југославије – рекао је, поред осталог, председник ХКПД „Матија Губец“.

У просторије овог друштва Румљани радо долазе јер се ту често организују и предавања за земљораднике, књижевне вечери, промоције књига, игранке.

Перјаница ХКПД „Матија Губец“ је тамбурашки оркестар, који доприноси да се, како је речено, Рума убраја у „најтамбурашкије“ градове у Србији. Овај оркестар негује и духовну музику, а о интересовању младих најбоље сведочи њихова добро посећена школа тамбуре.

На концерту поводом 110 година рада представили су се и рецитатори, најмлађи тамбураши и певачи, а у програму су учествовали и гости, чланови ХКУД „Владимир Назор“ из Сомбора.

На слављу нису изостала ни признања. Поводом 110. рођендана, Иво Јосиповић, председник Републике Хрватске, наградио је ХКПД „Матија Губец“ Повелом, коју је Румљанима те вечери уручио велепосланик Републике Хрватске у Београду, Гордан Маркотић.

На свечаности су уручена и признања заслужним појединцима који испишу историју друштва, а славље у Културном центру завршено је композицијом диригента друштва „Мој кићени Срем“, коју многи у Руми, како је речено, доживљавају као „градску химну“.

Д. Р.

У ГОДИНИ МИЛАНСКОГ ЕДИКТА У НЕГОТИНУ

Изложба о цару Константину

У години јубилеја Миланског едикта Музеј Крајине у Неготину приредио је изложбу графика уметника Вељка Михајловића из Београда, коју је овај добро профилисани аутор са јаком излагачком традицијом, не само у Србији већ и ван њених граница, посветио цару Константину.

– Бавећи се Константином и Јеленом обишао сам све балканске земље трудећи се да пронађем српске корене у манастирима. То сам успео у Мађарској, Македонији, Румунији, Босни, Црној Гори и, наравно, у Италији. Морао сам да почнем од Рима, одакле је све и кренуло јер је Константин био римски цар. И ту сам нашао доста

Вељко Михајловић, Гордан Јањић и мр Милан Радосављевић, директор Дома културе „Стеван Мокрањац“

трагова, посебно у Ватикану, где је на најплеменитији начин приказан цео живот самог Константина и проналажење часног кр-

ста – рекао је Вељко Михајловић на отварању изложбе у Неготину. Према речима Гордана Јањића, директора Музеја Крајине,

Неготин ове године пригодним програмима, уз своје завичајне, обележава и јубилеј целог хришћанског света – 1.700 година од доношења Миланског едикта.

– Определили смо се за изложбу графика „Константин“ Вељка Михајловића, који је у Неготину први пут излагао 1998. године у оквиру обележавања јубилеја „Осам векова постојања Хиландара“ – истакао је Јањић.

Графике са ликовима Константина, првог хришћанског цара, и његове мајке, царице Јелене, претходно су биле изложене и у Галерији библиотеке Центра за културу у Кладову.

Јованка Станојевић

ВИТАМИНСКО ПРЕДОЗИРАЊЕ

Додаци сувишни и опасни

Има их свуда, у дрогеријама, апотекама, боље снабденим самоуслугама. Све је већи простор на рафовима резервисан за бочице са таблетама или капсулама различитих димензија, облика и боја, које изгледом подсећају на лекове, али то нису, па стога и јесу у слободној продаји. Можда превише слободној.

Широм света, а приметно и код нас, витамински и минерални додаци исхрани, такозвани суплементи, данас су толико распрострањени да се сматрају готово саставним делом здравствене, односно дијететске културе модерног доба.

Подразумева се да свако ко држи до себе, свог здравља и опште кондиције, редовно узима, као допуну природним, неки од вештачких хранљивих састојака који доприносе отпорности организма, јачању коштаног система, бољој циркулацији, стабилизовању крвног притиска, изоштравању вида, психофизиолошком балансу, заустављању инфекција, отклањању депресије, превентиви, па чак и лечењу извесних болести.

О фантастичном учинку ових производа који нам дају све што је нашем телу потребно, а ускраћени смо у већој или мањој мери, бомбардовани смо путем реклама свакодневно, са свих страна.

Маркетиншки упакован списак је импозантан, колико и профитабилност индустрије вредне годишње, само у САД, 30 милијарди долара. Процењује се да чак половина америчког становништва редовно узима неки од суплемената, превасходно витаминских и минералних, док је у Великој Британији тај постотак нешто мањи, али и даље висок и износи 30 одсто. Истовремено, стални раст потрошње бележи се у свим развијеним земљама, као још један упечатљив пример незаустављивости глобалних трендова, ма шта да је у питању.

Овде, међутим, сада није реч о заблуди милиона људи који троше милионе долара, фунти или евра на шарене таблете у уверењу

Ако је нешто добро у малим количинама, не значи да је још боље у већим, упозоравају лекари на најчешћу заблуду када је реч о све популарнијим дијететским суплементима

да ће им продужити живот, а неће. Не само да неће да продуже, него могу и да га скрате.

Лекари већ неколико година уназад покушавају да упозоре на опасност од неконтролисаних узимања суплемената, а средином октобра велику пажњу у Британији изазвао је др Крис ван Тулекен који је на Би-Би-Сију изнео драстичну тврдњу. Наводећи резултате „независних научних студија“ (разумећемо, независних од утицаја моћних фармаколошких лобија), др Тулекен је рекао да нису нађени докази да антиоксидантни суплементи доприносе примарној или секундарној превенцији обољења, али да је установљено да бета каротен и витамин Е, као и витамин А, у прекомерним дозама утичу на повећање mortalитета. Њих би стога требало третирати као медицинске производе и подвргнути адекватном процењивању пре изbacивања на тржиште.

Да ствар не би остала неразјашњена, др Тулекен је нагласио: „Повећање mortalитета значи да вас убијају. То су моћне биоактивне супстанце, али њихова производња и промет нису регулисани на начин како се то чини са лековима“.

Према мишљењу овог лекара, потрошачи су жртве изврнуте заводљиве тезе „ако је мало (нечега) добро, онда више мора би-

ти још боље“. То никако не важи за витамине, генерално говорећи, а поготово за потенцијалног корисника у некој развијеној земљи.

То што здрава, одрасла особа унесе храном сасвим је довољно, категоричан је овај лекар, а исто мишљење чује се и од његових колега из струке.

Заправо, случај и јесте толико осетљив јер залази у домен контроверзи. Проблем, наравно, није у самим витаминима и минералима, без којих не можемо да живимо, већ у прекомерном узимању и једној врсти злоупотребе, поготово код укрштања више супстанци и комбиновања суплемената са класичним лековима. Тада су последице лоше, понекад јако штетне, а понекад и фаталне.

О смртном исходу предозирања витамином А, на пример, постоје историјски уџбенички примери, а новија испитивања доводе овај витамин у везу са повећаним оболевањем пушача од карцинома плућа.

Већи број студија указује и на штетност претеривања са витамином Це, рекордером међу суплементима, најтраженијим од свих, који се стално лансира са новим атрибутима, наводно све јачим и ефикаснијим. Налази, међутим, показују да вишак Це витамина изазива сметње са варењем, а у дозама већим од 500 милиграма дневно доводи до појаве камена у бубрегу.

Занимљиво је и малтене иронично да и за суплементе за које није установљено да су штетни, није откривено ни да су претерано корисни, једноставно немају никакав превентивни ефекат. Уствари, према стручним стандардима тачно се зна којим су категоријама корисника и у ком животном добу (труднице, мала деца, новорођенчад, старији од 65...) додаци у исхрани потребни.

Све би било лакше када би здравствене поставке пратила регулаторна решења. Овако, на тржишном терену остаје огромна конкуренција, неупућени потрошачи и незамисливо богати фармако играчи.

Д. Драгић

Британски пензионери, садашњи и будући, добили су неочекиваног савезника у борби са владом која би да им, зарад фискалне стабилности, укине неке привилегије и пензијским фондovima чије финансије нису баш најсолидније.

Принц Чарлс од Велса, престолонаследник са најдужим стажом у британској историји (од 1952), накратко је занемарио своје многобројне хобије и повремене обавезе да по свету заступа монархију и Британију, и обратио се средином октобра конференцији Националне асоцијације пензијских фондова, да би им поручио како је њихова садашња посвећеност краткорочном инвестирању несврхисходна.

Позвавши се на студије многих универзитета, од Харварда до угледне Лондонске

родица је добро збринута и за генерације које долазе.

Принц Чарлс ће већ у новембру напуни-ти 65, па ће, према томе, стећи формалан услов за пензију. Кад су га, наравно у шали, упитали размишља ли о пензионисању, одговорио им је оно што је могао: како да то уради, кад још чека стално запослење. Чека да постане краљ.

Британски престолонаследник упозорио пензијске фондове да планирају дугорочно, како би избегли „јадну будућност“

Његово мешање у пензионерска питања, иначе веома актуелну тему у Великој Британији (а где није?), било је, међутим, медијима повод да скрену пажњу да би у том погледу могао да набоље промени оно за шта је одговоран.

Сваки престолонаследник, наима, наслеђује и Војводство Корнвел, имање од око 540 квадратних километара, које је велика пољопривредна економија чији је годишњи промет око 860 милиона евра, а профит – који је главни извор престолонаследникових прихода – 21,6 милиона.

Војводство је, иако са становишта закона Чарлсово приватно имање, изузето од плаћања уобичајених пореза, али има пензијске обавезе према својим запосленима, које су, како су утврдили медији, угрожене.

БРИТАНСКИ СЕНИОРИ ДОБИЛИ НЕОЧЕКИВАНОГ САВЕЗНИКА

Пензионери и принц од Велса

школе економије, принц од Велса је менаџере фондова позвао да инвестирају дугорочно, јер је то једини начин да се спречи да садашњи и будући пензионери имају „јадну будућност“. Како то да ураде, није рекао, али им је саветовао да употребе све своје људске потенцијале како би „начинили скок који је свету више него неопходан“. У супротном, казао је, „ваши и моји унuci биће предодређени за тешку будућност“.

Чарлс засад има само једног унука, недавно рођену бебу принца Џорџа, који је после њега и свог оца, принца Вилијема, трећи у реду за наслеђивање, али се очигледно нада да ће их бити више. Његов други син из брака са покојном принцезом Дајаном, са којом се званично развео 1995, тек треба да нађе изабраницу свог живота.

Наравно, брига како ће његови унuci живети као пензионери била је само стилска фигура, они свакако неће зависити од пензијских фондова. Британска краљевска по-

Кад је у јануару ове године холандска краљица Беатрикс уочи свог 75. рођендана објавила да се повлачи и престо препушта 45-годишњем сину, британски таблоиди су објавили велики наслов: „Краљица препушта престо сину“, да би испод тога ситним словима додали: „Јао нам је, Чарлсе, ово се догађа у Холандији“.

Краљица Елизабета (87), од које је дуже владала само њена чукумбаба, краљица Викторија – 63 године, близу је да надмаши тај рекорд. Круна јој је на глави још од 1952, а пошто је у добром здрављу и посао монарха не само Велике Британије, него и још 15 суверених држава и територија окупљених у Комонвелту, сматра доживотном „божијом мисијом“, Чарлс ће на стални посао још да сачека.

У Бакинџемској палати, дакле, нема те врсте сентименталности нити солидарности и Чарлс, који ће 65. рођендан прославити на Шри Ланки, то добро зна, шалио се на тај начин или не.

Пензијски фонд Војводства је наима „кратак“ за 4,61 милион евра (3,9 милиона фунти) и, према прорачуну, тај мањак ће моћи да буде надокнађен тек 2025, када ће престолонаследник можда већ бити краљ (а можда и неће).

То значи да принц од Велса има исти проблем као и менаџери пензијских фондова којима се обратио. У Војводству Корнвел су иначе израчунали да ће њихови пензионери у просеку доживети 86, односно 89 година када су у питању жене. А дефицит у фонду принчев представник за штампу објаснио је „историјски ниским каматним стопама“, што је покварило планове и националним пензијским фондovima.

Чарлс ће 2025. имати 76 година и ако тада буде краљ, проблеми пензионера Војводства Корнвел биће брига новог принца од Велса, Вилијема, који засад не мисли да је време да се укључи у пензионерске проблеме.

М. Бекин

У ТОПОЛИ ОДРЖАНА ПЕДЕСЕТА ОПЛЕНАЧКА БЕРБА

Признање за јубилеј

Педесета, јубиларна Опленачка берба и 41. Сабор народног стваралаштва одржани су у Тополи од 10. до 13. октобра. Манифестација, познатија као Вашар у Тополи, отворена је обраћањем председника општине Драгана Јовановића и дивном беседом песника Добрице Ерића, а посетиоцима се обратила и специјална гошћа Гордана Пламенац, директорка Туристичке организације Србије.

Опленачка берба је и ове године окупила знатан број винарија и више од 200 индивидуалних произвођача вина и ракије, сувенира, представнике старих заната... У Тополи се, иначе, у време вашара прода и по 20.000 литара црног и белог вина, исто толико килограма грожђа и другог воћа и више од хиљаду литара ракије.

Ову манифестацију пратио је и 41. Сабор народног стваралаштва на коме су се, у програму „Чаша воде са извора“, представила културно-уметничка друштва и фолклорне групе, али и рок групе и удружења музичара из Тополе, а организован је и дечји маскенбал. Представљена је монографија „Опленачка берба“, као и репринт издање збирке песама „Вашар у Тополи“ Добрице Ерића.

Према речима Драгана Јовановића, председника општине Топола, ова

манифестација је подигнута на заиста висок ниво, што је био разлог да Туристичка организација Опленач добије признање од Туристичке организације Србије, а Опленачка берба буде проглашена за једну од најуспешнијих традиционалних манифестација у земљи.

Поред многобројних гостију из Шумадије, Подунавља, Поморавља, Баната и Срема, 50. Опленачку бербу посетили су и министри Славица Ђукић Дејановић и Велимир Илић и многе друге јавне личности.

Сл. Костантиновић

СМОТРА ХОРОВА ПЕНЗИОНЕРА ВОЈВОДИНЕ У СРЕМСКОЈ МИТРОВИЦИ

Песме спасене од заборавља

Већ традиционална, десета по реду Смотра хорова, културно-уметничка манифестација коју организује Савез пензионера Војводине, одржана је ове године у Сремској Митровици. У организацији Градског удружења пензионера Сремске Митровице и уз помоћ локалне самоуправе, натпевавање хорова одржано је у Великој сали Градске куће. Пре наступа домаћини су за учеснике смотре организовали обилазак археолошког локалитета античког града Сирмијум и других знаменитости.

Учеснике манифестације поздравили су Мирјана Тресканица, председник Удружења пен-

зионера Сремска Митровица, и Радослав Петковић из Покрајинског секретаријата за културу и јавно информисање, а Смотри хорова присуствовали су и Милан Ненадић, председник СПВ, који је и отворио Смотру, и Зоран Бережни, директор Филијале РФ ПИО Сремска Митровица.

Десет хорова – из Вршца, Шида, Суботице, Кикинде, Сомбора, Темерина, Новог Сада, Панчева, Зрењанина, Сремске Митровице, и гостујући хор из Лесковца, приказали су богат репертоар народних, традиционалних и староградских песама са простора Војводине и Ср-

Наступ хора КУД „Исидор Бајић“

бије. Смотра није била такмичарског карактера, а све вође хорова су, поред захвалница, примили и пригодне поклоне

– текст Миланског едикта, туристички приказ Сремске Митровице и „Сунчани сат“, симбол овог града.

Д. Кораћ

ЧЕТРНАЕСТА СМОТРА КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКОГ СТВАРАЛАШТВА ТИМОЧКИХ ПЕНЗИОНЕРА

Сачувати од заборава

Удружење пензионера Књажевца било је домаћин традиционалне смотре културно-уметничког стваралаштва клубова, секција и активна жена пензионера Зајечарског и Борског округа, на којој је своје умеће приказало девет екипа са укупно 272 учесника.

У књажевачком Дому културе учеснике и госте поздравили су др Љубица Николић, заменица председника општине Књажевац, Радомир Вељковић, председник Удружења пензионера, и Стаљинка – Беба Милић, председница Секције жена и КУД „Сунчана јесен“.

Такмичење се одвијало у неколико дисциплина: хорско певање или група певача, соло певање и дует, литерарно стваралаштво, рецитовање, фолклор – народне и староградске игре, а време трајања наступа било је ограничено на по 15 минута за сваку екипу.

Најбољи у хорском и соло певању били су домаћини – Удружење пензионера Књажевца, које је освојило и друго место за рецитаторство и треће за фолклорни наступ. Општинска организација инвалида рада из Бољевца била је прва у категорији група певача, а Удружење пензионера из Бора у соло певању – дует. Признање је освојила и Општинска организација инвалида рада из овог града, која је заузела треће место међу групама мушких певача. Удружење пензионера Зајечара било је најбоље у литерарном

стваралаштву, Општинска организација инвалида рада Кладово у рецитовању и фолклору, а Удружење пензионера и инвалида рада из Неготина у староградским играма. Они су заузели друга места у литерарном стваралаштву и фолклору и треће у соло певању.

Најбољи су награђени дипломама, а све секције актива и клу-

која се такмичила постигла неке резултате.

– Ова смотра културно-уметничког стваралаштва је велики догађај за пензионере Тимочке крајине. За 14 година, колико траје, више од две хиљаде учесника пензионера стало је пред микрофон, певало, играло, веселило се и показало своје умеће,

програм до сада. Први човек књажевачких пензионера, Радомир Вељковић, подсетио је да се ово такмичење од 2000. одржава сваке године у октобру месецу.

– Учесници и публика која прати надметања веома су задовољни оним што пензионери у својим наступима приказују. То говори да је ова манифестација постигла свој циљ, а то је подизање квалитета живота пензионерске популације, кроз покретање културно-уметничких активности у свим градовима Тимочке крајине. Смотра је управо она мотивација која учеснике тера да се за њу припремају, увежбавају и раде целе године између два такмичења, а посебну вредност сусрета представља дужење, ширење пријатељстава и стварање нових познанстава. Смотра, на којој се углавном негује стваралаштво житеља Тимочке крајине, много је учинила на неговању и очувању традиције и културе овог краја. Наш задатак управо и јесте да сачувамо од заборава и оживимо „дудук и гајде“, „руменку и стару влајну“, кафански штимунг и староградске песме, а посебно изворни говор овог краја, који се све мање чује – истакао је Радомир Вељковић.

Постоји иницијатива да се смотра прошири, те да у њој учествују и пензионери из Јабланичког и Нишког округа. До тада, домаћин наредне, петнаесте смотре народног стваралаштва биће Неготин.

Драгић Ђорђевић

бова жена добиле су захвалнице. На смотри је ревијално учествовала и група пензионера из Лесковца, представници Удружења пензионера из Рентгенове улице из Ниша, као и пензионери из бугарског града Белоградчик, са којима Књажевац већ дуго има добру сарадњу.

Председница Секције жена књажевачког удружења и координаторног тела смотре, Стаљинка – Беба Милић, истакла је да су сви учесници отишли задовољни, јер је свака екипа

жељу за лепшим и интересантнијим животом и дружењем. И за Књажевац је ова смотра велики догађај јер је, поред великог броја гостију и извођача, мноштво Књажевчана изашло да прати дефиле кроз град, а ишло се уз пратњу трубача, хармоникаша, оркестара и гајдаша – навела је Беба Милић.

Књажевац је по трећи пут био домаћин смотре, а по речима Борке Вулић, председнице Клуба пензионера, она је ове године имала најбоље осмишљен

БЛАЦЕ

„Окупирали“ Жупску бербу

Пензионери, чланови Општинске организације Блаце, готово да су недавно „окупирали“ Александровац и традиционалну Жупску бербу.

– Ми већ годинама посећујемо ову манифестацију. Овог пута то је било нешто посебно због великог броја присутних –

са одушевљењем је рекао Десимир Ђорђевић, први човек пензионера ове топлічке општине.

За такву тврдњу постоји разлог, јер никад није владало веће интересовање за одлазак на Жупску бербу.

– Успели смо да

организујемо чак четири аутобуса. Места није било за све, па су многи кренули сопственим аутомобилима и тако посетили Александровац у празничне дане. Били смо најбројнија дружина пензионера на Жупској берби – закључује Ђорђевић.

Ово је Блачанима био седми овогодишњи излет, а до краја године планирају још два.

Ж. Д.

БРУС

Помоћ најстаријима

Удружење пензионера општине Брус поводом 1. октобра, Дана старих, организовало је, за месне организације Брус 1 и Брус 2, пријем за пензионере који током 2013. пуне 80 и 90 година живота, као и за оне који обележавају 50 година брака.

Сви који славе неки јубилеј примили су и новчане награде – пензионери који пуне 80 година 1.500 динара, колико су добили

и они који славе 50 година брака, док су они којима је у 2013. деведесети рођендан добили по 2.000 динара. „Златну свадбу“ су ове године обележила два брачна пара – Рилак и Даниловић.

Сви они су захвалили председници Удружења, Нади Блажић, и секретару, Радошу Миљојковићу, који се, како кажу, домаћински понашају и мисле на своје чланове.

За све остале пензионере чланове Удружења пензионера општине Брус, који ове године пуне 80 и 90 година живота или славе 50 година брака пригодне свечаности и уручење награда организоваће њихови месни одбори.

Т. М.

ЗАЈЕЧАР

КУД „Пензионер“ гостовао у Бугарској

Педесет чланова КУД „Пензионер“ из Зајечара боравило је два дана у Пернику (Бугарска) и учествовало на IV Сусретима инвалида Бугарске. На овим сусретима учествовало је више од 300 инвалидских пензионера из петнаестак бугарских градова и, као гости, пензионери из Зајечара и Куманова.

КУД „Пензионер“ у Пернику представљали су солисти Вера Дмитријевић, Десанка Станковић, Дита Петров и Љубинко Тодоровић, мешовита фолклорна група са коловођом Радетом Првуловићем и народни оркестар под вођством Дејана Ранђеловића.

– У овој јубиларној години нашег КУД-а – 25 година од оснивања, обележавамо и јубилеј сарадње зајечарских и бугарских пензионера – пуне две деценије. На овогодишњи Регионални фестивал аматера трећег доба, који ће се одржати крајем октобра у нашем граду, планирамо да позовемо по један КУД из Бугарске и Румуније – каже Раде Првуловић, члан Управног одбора КУД „Пензионер“ из Зајечара.

М. С.

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

Прославили рођендан

Свечаном седницом Скупштине и позоришном представом, Општинска организација пензионера Смедеревске Паланке прославила је 66 година постојања и рада. Слободан Б. Пантић, председник паланачких пензионера, истакао је да се

ради о вредном јубилеју јер је ова организација једна од првих које су основане у тадашњој Народној Републици Србији.

– Године 1947. у Смедеревској Паланци се оснива прва подружница пензионисаних радника и државних службеника под окриљем синдиката. Координатор за рад подружнице испред синдиката био је Михаило – Мика Максимовић, а први председник Ђуро Татомировић. Организација се годинама развијала и сада има више од 3.000 чланова, за које редовно набављамо огрев и намирнице, водимо их на излете, организујемо дружења, мерење притиска и шећера у крви, помажемо болесним и социјално угроженим пензионерима... – рекао је Слободан Б. Пантић.

Поводом јубилеја, члановима организације пензионера, локалној самоуправи и сарадницима додељена су признања. Прослава је завршена у сали Градског позоришта, где је изведена представа „Пече чича ракију“ у којој су наступили пензионери, играчи, певачи, свирачи и песници, а потом је за чланове и њихове госте организована и другарска забава.

Сл. К.

БЕОГРАД

Пензионери ЈКП-БВК на Олимпијади

Захваљујући спонзорству Основне организације Самосталног синдиката Јавног комуналног предузећа Београдски водовод и канализација, три екипе (18 чланова) Удружења пен-

зионисаних радника ЈКП-БВК учествовале су на VI Олимпијади спорта, здравља и културе трећег доба у Врњачкој Бањи, а синдикат је омогућио и њихов боравак у одмаралишту „Врачар“.

На најмасовнијем такмичењу пензионера из целе Србије, екипе ЈКП-БВК постигле су релативно добре резултате и то без већих и озбиљнијих припрема. Прва екипа Водовода пласирала се на пето место у кошарци – слободно бацање (З. Настић, В. Милошевић и Д. Ившић) и 66. у пикаду. Друга екипа Водовода заузела је 46. место у фудбалу (пенали) и 67. у штафети брзог ходања, док је трећа екипа Водовода у шаху ушла међу 36 екипа (други круг).

Боравак и смештај у одмаралишту „Врачар“ био је изузетно пријатан на опште задовољство пензионера-такмичара. **М. К.**

ВИНЧА

Новинари ветерани посетили налазиште

Новинари ветерани УНС посетили су недавно праисторијско налазиште у Винчи, где су имали прилику да виде бројне експонате старих цивилизација, који су хиљадама година почили у дубоким слојевима приобалног дунавског муља. Са-

знали су да се старост тог налазишта процењује на око 7.000 година, што га смешта у сам врх напредних старих цивилизација. Новинари ветерани су били веома задовољни овим излетом, јер су такође тик на периферији Београда закорачили у праисторију. **П. В. К. и Ж. Т.**

КУРШУМЛИЈА

Обележен дан удружења

Дан удружења пензионера Куршумлије, 9. октобар, обележен је и овог пута пригодним програмом. Свечаности која се одржава по пети пут присуствовали су председници месних одбора и заједница са сеоског и градског подручја, као и гости из Крушевца и других општина у Топличком округу.

– Обновили смо традицију јер се и пре 16 година обележавао овај дан. Изабрали смо тај датум јер је 9. октобра 1997. дошло до уједињења наше и организације пензионера инвалида рада – рекао је Милоје Веселиновић, члан Извршног одбора Удружења.

Средином октобра за чланове Удружења пензионера организован је излет до Пролом бање и Ђавоље вароши. **Ж. Д.**

ЧАЈЕТИНА

Панорамско разгледање

Удружење пензионера општине Чајетина организује бројне активности за своје чланове у намери да им живот учини безбрижнијим и да што лакше превазиђу немаштину и проблеме старости и слабости. Најстаријим Чајетинцима се обезбеђују намирнице по приступачним ценама и повољним условима, затим што боља здравствена заштита и рехабилитација у бањама, али се не заборављају ни дружења и релаксација.

Прилика за једно такво дружење био је бесплатан излет на Торник где су пензионери могли да уживају у лепотама Златибора, али и у панорамској возњи жичаром. После тога је дружење настављено у Чајетини, уз заједнички свечани ручак. То је била прилика да Цане Пантовић, председник Удружења пензионера општине Чајетина, уручи захвалнице за успешну вишегодишњу сарадњу представницима неколико удружења и институција. **М. П.**

ПИШИТЕ НАМ

Драги читаоци,

Ово је простор намењен Вашим писмима. Пишите нам шта Вам се у нашем и Вашем листу допада, а шта би могло да буде боље, шта бисте волели да прочитате или да саопштите другим читаоцима.

Адреса је Булевар уметности 10, 11070 Београд, или електронском поштом, на glasosiguranika@pio.rs

Пример за похвалу

Стално се сви на нешто жалимо и неког кудимо, па ја реших да напишем и о једном примеру који је за сваку похвалу. Ево о чему се ради: у селу Смиловцу, општина Ражањ, месна амбуланта ради одређеним данима у недељи, и то од 7 до 14 часова. Наш доктор Новица Савић тачно у седам сати већ прима првог пацијента и не престаје док све не прегледа, не до краја радног времена, до 14 сати, већ док има пацијената. У раду му помаже медицинска сестра Себина Стојановић, која заједно са њим ради без прекида. Нема паузе, нема кафенисања, а нема ни враћања пацијената, ни редова и гужви. Сви који дођу ујутру по реду буду прегледани и излазе задовољни из ординације. Нико не улази преко реда, а не мора ни да се дође рано да се заузме ред или ноћу, као што је случај у неким местима. Људи долазе и касније, кад ко заврши посао. Неко дође и у 13 сати, кад стигне, и може да буде сигуран да ће тог дана бити прегледан, а не враћен кући да дође следећег дана у радно време амбуланта.

Др Новица Савић

У то сам се и сам уверио више пута и зато сам и желео да напишем ово писмо, да изађе у нашем листу, који сви у селу читамо, да се види да нисмо само да нешто кудимо, већ да кад има шта да се хвали, и похвалимо.

С поштовањем,
Радан Радивојевић,
село Смиловац

Некад и сад

Фаза биолошке младости

Демографска слика југословенског друштва изгледала је позитивно. Од 12.020.323 становника 1921. године порасла је на 13.982.000 деценију касније, да би 1939. године прогнозе статистичара претпостављале цифру од 15.596.000 житеља. Годишње се рађало око 200.000 деце, а позитиван демографски салдо здравствени радници су процењивали преко податка да се између 1921. и 1928. на хиљаду становника рођало 35, а умрало 20 особа. Висок прираштај имао је наличје у великој смртности деце. Само у току 1933. године 46,48% свих смртних случајева у земљи било је међу децом до 10 година живота. Постепено се улазило у период опадања наталитета пошто

је 36% људи било у биолошкој снази, а 46,4% популације стагнирало је или било неплодно. Посредни показатељ тих кретања био је пораст самаца чији се број процењивао на 5,2% свих домаћинстава. Српско становништво се тада налазило у фази биолошке младости. Просечна старост мушкараца у Србији износила је 27,53 а жена 25,37 година. Заједничко свим становницима Југославије био је кратак живот, јер је просечан животни век износио 50,89 година. Постојала су варирања на просторном плану која су показивала да су Словенци живели 12 година дуже од становника Босне.

(Југословенско друштво између два светска рата, Љубомир Петровић)

Поодмакла фаза демографског старења

Према коначним резултатима пописа из 2011. године, које је објавио Републички завод за статистику у публикацији „Старост и пол“, у Србији има 7.186.862 становника. Тај број се знатно смањио (за 4,15%) у односу на 2002. годину, када је био 7.499.001 становник. Повећала се и просечна старост за два одсто (сада износи 42,2 године). Просечна старост

мушкараца 2011. године износи 40,9 година, а жена 43,5 година. Удео лица старијих од 65 и више година у укупном становништву Републике Србије износи 17,4 посто, а удео млађих од 15 година је 14,3 одсто, што указује на поодмаклу фазу демографског старења. Најнеповољнија ситуација је у региону јужне и источне Србије, где је скоро свако пето лице старије од 64 године.

Ј. О.

Право на породичну пензију

Г. Марјановић, Ариље: У тренутку када ми је супруг преминуо имала сам 46 година. Рођена сам 30. 4. 1963. године. Супруг је преминуо у августу 2009. године. Интересује ме када остварујем право на његову пензију.

Одговор: У Вашем случају је најважније да сте у тренутку смрти супруга имали више од 45 година живота тако да трајно задржавате право да Вам се призна право на породичну пензију када навршите прописане године живота. Ове, 2013. године то још неће бити могуће јер Закон о ПИО прописује да ове године удова може да оствари право ако наврши 51 годину живота. Како сте Ви ове го-

дине напунили 50 година живота, право ћете моћи да остварите тек наредне године, када навршите 51 годину и 6 месеци живота, или тачније 30. 10. 2014. г. Захтев се предаје надлежној филијали ПИО према месту пребивалишта, а уз захтев треба да поднесете радну документацију Вашег супруга, ако он већ није био пензионер, и изводе из матичних књига умрлих и венчаних.

Рад после 65. године живота

С. М., Аранђеловац: Средином децембра пуним 65 година живота. Радим 43 године и још сам у радном односу. Занима ме да ли морам да идем у пензију када напуним 65 година или могу да останем да радим. Имам разлога зашто бих радила још неколико месеци ако не морам по закону да прекинем радни однос, или то зависи од фирме у којој радим.

Одговор: Стриктном применом чл. 175 Закона о раду, један од разлога раскида радног односа по сили закона је 65 година старости осигураника који има најмање 15 година стажа осигурања. То практично значи да оног дана када будете навршили 65 година живота по-

слодавац може да Вам раскине радни однос. Међутим, послодавац може, у договору са Вама, и да Вам продужи радни однос ако за то постоји интерес, односно ако су потребе посла такве да се Вама продужи статус осигураника и после навршених 65 година.

Одређивање коначног износа пензије

Љ. Драшковић, Младеновац: Пензионисан сам као инвалид рада I категорије 1995. године, са 78,62%. Имам више од 65 година живота (рођен сам 1940. године), што значи да сам испунио законски услов за старосну пензију. Како пензију примам по привременом решењу, а испунио сам услов за старосну пензију, да ли имам право на повећање процента моје пензије и исплату разлике.

Одговор: Када сте 1995. године отишли у инвалидску пензију, све до 1. јула те године пензија се усклађивала и одређивала према Уредби Владе Републике Србије која се примењивала за време санкција према нашој земљи. По престанку примене ове уредбе, од 1. 7. 1995. године, пензије су биле усклађене повећањем 8,9% које је за циљ имало искључиво да ниво пензија доведе у законом прописану висину, те је даље усклађивање анулирало умањење с почетка 1995. године где се у старту одређивала пензија са 78,62%. Како сте Ви отишли у пензију 19. 10. 1995. године, то је већ било време када је престало важење наведене уредбе и пензије су се

усклађивале по Закону о ПИО, а не по Уредби Владе. Што се тиче одређивања старосне пензије са навршењем година живота, то није могуће будући да сте Ви остварили право на инвалидску пензију, јер је код Вас тада наступио осигуран случај губитка радне способности, па самим тим као логична последица признато је право на инвалидску пензију. Наступање старости је ирелевантно за признавање права јер је пре тога наступила I категорија инвалидности. Једино што сада можете да добијете јесте одређивање коначног износа пензије, с обзиром на то да Вам је још на снази привремено решење, под условом да су отклоњени узроци привремености.

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

Весна Вићентијевић

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање

На снази повољније решење

Г. Тадић, Зворник: Отишао сам у превремену пензију 1996. године са 35 година радног стажа. Од 2004. до 2008. године био сам власник предузећа где су плаћани доприноси за ПИО. Када уплатим и последњу годину, јер сада имам могућности за то, имао бих више од 40 година стажа. Да ли имам право да ми се по том основу увећа садашња пензија?

Одговор: Ви свакако имате право да Вам се као кориснику превремене старосне пензије по прописима који су били на снази до 1. 1. 1997. године, на основу обављања самосталне делатности од 2004. до 2008. године, прерачуна Ваша затечена пензија сходно чл. 257 Закона о ПИО. То свакако урадите тек када измирите све доприносе према Пореској управи и о томе

добијете одговарајуће уверење. По логици ствари, а према досадашњем искуству, нов износ прерачунате пензије свакако би требало да буде већи од пензије коју сада користите. У сваком случају, ако би се случајно десило да је прерачуната пензија неповољнија, што је мало вероватно, остаје Вам на снази решење по коме сада примате пензију, као повољније.

Пре прерачуна пензије обавезан престанак осигурања

М. Мартиновић, Љиг: После остваривања права на пензију, 2005. године, регистровао сам агенцију за консултантске услуге (2006. године). Сваког месеца сам уплаћивао допринос за ПИО, на најнижу основицу. Како сам судски вештак, за мене је и суд уплаћивао доприносе. Поднео сам захтев за поновно одређивање пензије 2008. године у складу са чл. 121 Закона о ПИО и тада сам морао трајно да одјавим делатност. Добио сам решење по којем ми је пензија мања за око 700 динара, па сам и даље добијао своју стару пензију као повољнију. Да ли одредба чл. 121 треба да се доведе у везу са чл. 82а у коме су прописани изузеци по којима се предузетнику може поново одредити пензија без престанка осигурања? Да ли би ми поновно одређена пензија била већа?

Одговор: Вама је признато право на старосну пензију 2005. године после чега сте искористили право да као старосни пензионер поново ступите у осигурање као самостални обвезник доприноса. Када сте 2008. године тражили да Вам се одреди нов износ пензије, био је услов да морате да прекинете осигурање ради поновног одређивања пензије, који је за Вас био и неповољнији. Сада сте очигледно поново осигураник и имате своју радњу, али члан 82а се односи

само на почетно остваривање права на старосну пензију, а не и на поновно пензионисање по чл. 121 Закона о ПИО којим је децидирано наведено да пензионер који поново ступи у осигурање има право на поновно пензионисање по престанку запослења, односно обављања самосталне делатности. Да ли ће Вам овог пута пензија бити повољнија или не, није могуће одговорити без обрачунавања новог износа пензије, али то само после престанка осигурања и поднетог захтева.

СКАНДИНАВКА

АУТОР: ЛОВИЧИЋ	СРПСКИ КЊИЖЕВНИ КЛУБ (СКР.)	КАРТЕ ЗА ПРОРИЦАЊЕ СУДБИНЕ	ИМЕ ИТАЛИЈАНСКЕ ГЛУМИЦЕ ВАЛИ	НЕДОВОЉНО ВАСПИТАНИ	ПОРОДИЦА ГРАДИТЕЉА ВИОЛИНА ИЗ КРЕМОНЕ	КРИТИ, САКРИВАТИ	ИРИНА ОДМИЛА
ЈЕДИЊЕЊА ИЗ КАЛАЈА							
НОЖ ЗА РЕЗАЊЕ ЛОЗЕ							
ДЕСНА ПРИТОКА БОСНЕ							
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ПРОКАЗАТИ НАШ ГЛУМАЦ						ЖЕНСКА ОСОБА ЧУВАР ОВАЦА
РАЗВИЈЕНО У СТАСУ							
ОЗНАКА ЗА ЛИТАР		ЛУПАТИ, ТРЕСКАТИ	ФОСФОР ПИСАЦ, ЕРИХ МАРИЈА		ИМЕ ГЛУМЦА МОНТАНА ТРОПСКИ СЛЕПИ МИШ		
МЕСЕЦ У ГОДИНИ						ОЗНАКА ЗА ЧЕЛИК ПРОПАСТ СТАНОВ.	
ДРВЕНИ ШТАПИЋ ЗА НАМОТАВАЊЕ ПРЕЂЕ (МН.)							
ЛИХВАР, ЗЕЛЕНАШ							
ПОСТАТИ САЊИВ							
ТЕШКА СИТУАЦИЈА							
БИЛИЈАРСКИ ШТАП				НЕМАН НЕДОВОЉНО АКТИВАН			
ИНДУСТРИЈА ТЕПИХА (СКР.)			ГРЧКО СЛОВО НАЦИЈА (МН.)				УЈЕДАТИ ЗУБИМА
ЕКСПЛОЗИВНО ТЕЛО					ТЕКУЋЕ ГОДИНЕ ГРЧКО СЛОВО		
ОЗНАКА ЗА АЛТ		ВОЈНИК (ТУР.) ИНДИГО БИЉКА					
ПРИСТАЛИЦЕ ЦАРСКЕ ВЛАСТИ							
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	НЕУПО- ТРЕЉЕНИ ВИША КВАЛИ- ФИКАЦИЈА					СИМБОЛ СУМПОРА ОВДАШЊИ (СКР.)	
ВИДОСАВА ОДМИЛА					ОСНОВНА ТАРИФА ОЗНАКА ЗА ОБИМ		
ВЕЛИКИ ЕКСЕРИ							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА: гугутка, анаграм, мислити, бонаца, иначе, у, тика, бг, зонара, самовар, амос, на, в, ртник, ера, ол, те, квар, сувише, саманта, овакав, макарон, о, а, к, а, ватраљи, илир, он

Драгош Јовановић Фера

Афоризми за активно старење

У старости тражите разлог за разговор, не разлог за ћутање.

Рад у старости неће вас подмладити, али ћете уз њега спорије старити.

У старости мислите на друге, јер ће тада други имати разлога да мисле на вас.

У старости губите снагу тела, али не губите снагу духа.

Драги пензионери, смех је еликсир младости.

У старости се окружите људима, а не зидовима.

Не мрзите младост или старост, већ волите живот.

Године савијају леђа, али не морају душу.

Мирко Јовановић

Лековите мисли

Лако је раднику да предвиди какво ће бити време. Њему увек севају леђа.

Снага духа често трпи од снагатора тела.

Није баш све скупо. Јефтине су илузије.

Туђе нећемо, а своје имамо све мање.

Кредит је као фудбал. И кад је најнеповољнији без њега не можемо.

Поштен је у границама могућности. Нажалост, могућности су му мале.

Криза код нас баш добро стоји. Никако да јој видимо леђа!

Пише само ноћу. Да не пробуди своју савест.

Дажбине су као теретни воз. Никад краја!

На вртешци живота најпре страдају живци.

Душан Старчевић

Шаховски проблем

Предраг Николић
„Шаховски гласник”,
1932.

Решење проблема у следећем броју.

Мат у два потеза

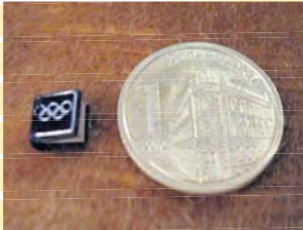
Да ли сте знали ...

– да је прошло-
дишњи Сајам књига
био најпосећени-
ји до сада? У 2012.
београдски Сајам
књига забележио

је 150.798 посетилаца, а био је и најбоље медијски пропраћен – на основу података организатора, овај сајам је пратило 1.275 акредитованих новинара из Србије и још 14 земаља.

– да Народна библиоте-
ка Србије има богату збир-
ку минијатурних књига која
садржи око 230 примерака?
Најмања у збирци и једна од
најмањих у свету је „Олим-

пијска заклетва”, издата у Немачкој 1970. године, поводом Олимпијаде у Минхену и прославе стогодишњице прве цилиндричне штампане машине. Димензије књиге су пет са пет милиметара и може се читати само уз помоћ лупе.

– да јапански стручњаци тврде да су одштампали најмању књигу на свету са страницама величине 0,75 мм, које не могу да се читају голим оком? Микрокњига на 22 стране, „Шики но Кусабана”, садржи имена и монохромне илустрације јапанског цвећа.

– да је највећа
књига на свету из-
ложена на Међуна-
родном сајму књига
у Хавани 2010. годи-
не? Књига је дугачка

3,2, широка два метра и тешка око 250 килограма, а на 160 илустрованих страница сабране су мисли и афоризми две хиљаде знаменитих личности.

– да је „Кодекс Лестер” –
бележница Леонарда да Вин-
чија, најскупља књига икада
продата у свету? Овај руко-
пис у коме је на 72 странице
велики мислилац својом ру-
ком исписао размишљања и теорије о свету, купио је на аук-
цији 1994. године Бил Гејтс за 30,8 милиона долара.

– да се, без обзира на добру посећеност Сајма књига, у Ср-
бији мало чита? Само 10-15 одсто становника прочита једну
до три књиге годишње, а једну књигу месечно тек 1,5 проце-
ната. Седам одсто грађана Србије нема ниједну књигу у кући,
а само 10 одсто купи бар једну књигу сваког месеца.

(X)уморне мисли

Затезање каиша је стилска фигура која је прешла у свакодневну употребу.

Просветари мисле да пара нема само за њих. Исто мисле и лекари, научници, уметници... Од дрвећа не виде шуму!

Боље је што ће нам поскупљења стићи у таласу него једно по једно. Једна збирна мука мања је од сто појединачних.

Понекад је боље бити сиромашан – смањиће се само велике плате.

На Сајму књига купио сам једну књигу, коју ћу и да прочитам. Дуга је зима!

Свима је чиста савест, а руке само некима. Ради се рукама, а ко ради, тај и греша.

Кад читам у новинама колико људи вара, краде и друга зла чини, ленштине су ми све милије.

И ја бих дао динар држави, али не може да прими тако малу помоћ. Скупља је признаница.

Витомир Теофиловић

Миланко Косановић

Молим за реч

Није све тако црно. Економија нам је претежно сива.

Надлежни кажу да је успешно стартовала грејна сезона. Једино има проблема с грејањем.

Пензионери би радо стезали каиш, али откуд им паре да купе каиш.

Нашли су ми воду у колену. Нисам ја те среће да ми открију шприцер.

Завршио факултет, па биро, биро, биро и остао му Биро (из биографије српског студента).

Немам пара за зимницу, али су ме утешили да нам предстоји блага зима.

Ми смо мала земља. Само су нам проблеми велики.

Живимо као сав нормалан свет. Само нам је ситуација ненормална.

Научници тврде да брачна срећа зависи од генетике. Изгледа да неочењени имају најбоље гене.

Дејан Патаковић